

LATVIJAS REPUBLIKAS FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS PADOME

Reģ.nr. 90010248231; Smiļšu ielā 1-512, Rīgā, LV-1919

tālrunis: (+371) 6708 3650; e-pasts: info@fdp.gov.lv; mājaslapa: <http://fdp.gov.lv>

Pieņemts
Fiskālās disciplīnas
padomes sēdē Nr.2 (28)
2019.gada 5.aprīlī
Protokols Nr.1-04/353, §4.3

FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS UZRAUDZĪBAS
STARPZIŅOJUMS (VIEDOKLIS)

PAR LATVIJAS STABILITĀTES PROGRAMMU
2019.-2022. GADAM

Rīga, 2019

Saturs

Kopsavilkums.....	3
Saīsinājumi	5
Padomes kompetence	6
1. Fiskālās politikas izaicinājumi	7
1.1. Fiskālā ietekme.....	7
1.2. Nodokļu reformas ietekme	9
1.3. Neatbilstības veicot budžeta izpildi.....	11
1.4. Veselības aprūpe.....	12
1.5. Publisko finanšu ilgtspēja.....	12
2. Makroekonomikas datu atjaunošanas procedūra.....	14
3. Skaitlisko fiskālo nosacījumu izpildes novērtējums.....	15
3.1. Skaitlisko nosacījumu piemērošanas novērtējums 2013.-2018. gadam	15
3.2. Skaitlisko nosacījumu piemērošanas novērtējums 2020.-2022. gadam	16
3.3. Valsts parāda nosacījums un parāda jūtīguma analīze	18
4. Padomes darbības nodrošinājums	20
1. pielikums. Fiskālo risku deklarācijas attīstība.....	21
2. pielikums. Padomes 2019.gada 15.februāra apstiprinājums FM makroekonomikas prognozēm	26
3. pielikums. Latvijas ekonomikas siltuma karte 2000.-2018. gadiem (MS Excel tabulas).....	30
4. pielikums. Veselības aprūpes sistēmas reformas progresa rādītāji: atkāpes izlietojums (MS Excel tabulas)	31
5. pielikums. Skaitliskie fiskālie nosacījumi 2013.-2022. gadiem (MS Excel tabulas)	34
6. pielikums. Skaitlisko fiskālo nosacījumu datu izmaiņas 2013.-2022. gadiem (MS Excel tabulas) ..	35
7. pielikums. Starptautiskā valūtas fonda MAC DSA modelis Latvijai (MS Excel tabulas)	36

KOPSAVILKUMS

Padome konstatē nepietiekami stingru fiskālās politikas ievirzi 2018. un 2019. gados. Piedāvātā Latvijas Stabilitātes programma 2019.-2022. gadam (SP2019./22.) neliecina, ka Valdība gatavojas situāciju uzlabot gatavojot vidēja termiņa budžeta ietvaru 2020.-2022. gadam. Lai arī ir paredzēta gan nominālās, gan arī strukturālās bilances uzlabošanās salīdzinot ar iepriekšējiem plāniem, tomēr šos centienus nevar dēvēt par pietiekamiem, ņemot vērā deficītu Latvijā salīdzinot ar Baltijas kaimiņvalstu pārpalikuma budžetiem vairāku gadu garumā. Padome konstatē, ka Valdība veido fiskālā nodrošinājuma rezervi 2020.-2022. gadiem atbilstoši FDL minimālajām prasībām. Padome aicina rezervi veidot visiem gadiem vidēja termiņa budžeta ietvara likumā (VTBIL) bez papildu atrunām, ka rezerves izmantošanas riski ir iestājušies un rezerve tiktu izmantota, ņemot vērā pretrunīgos paziņojumus SP2019./22.

2018. gada valsts budžeta nominālā bilance saskaņā ar CSP datiem sasniedza budžeta likumā noteikto¹. Tomēr Padome konstatē būtisku strukturālās bilances pasliktināšanos, atspoguļojot strauju ekonomikas pieaugumu, kuram nesekoja pozitīvas izmaiņas budžeta bilancē. Savukārt Latvijas valsts budžeta bilances 2019. un 2020. gadā lielā mērā nosaka fakts, ka ar 2020. gadu beigsies Eiropas Komisijas akceptētā atkāpe no vidēja termiņa budžeta bilances mērķa sakarā ar strukturālo reformu veikšanu veselības aprūpē. Padome atzīmē, ka atkāpes no vidēja termiņa budžeta bilances mērķa veselības reformas ieviešanai un pieeja nodokļu reformas izmantošanai fiskālo rādītāju aprēķināšanā rada starpību starp Latvijas un pārējo Baltijas valstu budžeta bilances rezultātos, salīdzinot būtisku deficītu Latvijā un budžetu ar pārpalikumu Lietuvā un Igaunijā.

Nodokļu reforma ir ieviesusi vismaz divas korekcijas Latvijas fiskālās politikas spektrā. Viena no tām ir reāls nodokļu sloga samazinājums, kurš attālinās no sākotnējā mērķa iekasēt nodokļu ieņēmumus 1/3 apmērā no IKP. Reforma paredz, ka daži ieņēmumu samazinājumi varētu būt varētu būt pārejoši. Otra ir fiskālo nosacījumu aprēķinos iestrādātā metode, uzskatot nodokļu reformas ietekmi kā vienreizēju pasākumu, kuru Padome neatzīst par FDL atbilstošu. Tā vietā, lai nodokļu reformas rezultātā samazinātos ieņēmumus kompensētu ar samazinātiem budžeta izdevumiem, SP2019./22. paredz izdevumu pieaugumu. Tas iedibina bīstamu precedentu, jo tik pat lielā mērā vienreizēju efektu varētu piedēvēt papildu izdevumiem izglītībā, pētniecībā, infrastruktūrā. Padome aicina Valdību labot šo pieeju un VTBIL 2020./22. veidot bāzes scenāriju jau bez nodokļu reformas uzrēķina. Padomes aprēķini liecina, ka šādā gadījumā 2020. gadā negatīvā fiskālā telpa ir 112,2 milj. eiro, pretstatā Finanšu ministrijas vērtētajai negatīvajai fiskālai telpai 11,9 milj. eiro apmērā.

Saglabājas konflikts starp FDL un Likumu par budžetu un finanšu vadību sakarā ar apropriāciju pārdalēm un to ietekmi uz maksimāli atļautajiem valsts budžeta izdevumiem, kurš izraisa virkni Padomes neatbilstības ziņojumu. Padome aicina novērst pretrunīgās Fiskālās disciplīnas likuma un Likuma par budžetu un finanšu vadību interpretācijas saistībā ar apropriāciju pārdali un maksimālo izdevumu apmēru maiņu.

Padome norāda, ka sākot ar 2020. gadu, pārtraucot izmantot deficīta finansējumu veselības aprūpei, būs visai ierobežotas budžeta iespējas palielināt izdevumus citām prioritātēm, ieskaitot sakāpinātās gaidas plašam darba samaksas pieaugumam budžeta iestādēs. Padome arī izskatīja Veselības ministrijas sagatavoto informatīvo ziņojumu, kurš sniedz detalizētu informāciju par deficīta atkāpes ietvarā īstenotajiem pasākumiem.

Publisko finanšu ilgtspējas pētījumi norāda būtisku valsts līdzdalības samazināšanos pensiju un veselības aprūpes finansējumā ilgtermiņā atbilstoši bāzes scenārijam, kas politiski var izrādīties grūti realizējams scenārijs.

---

¹ Šis ziņas CSP publicēja š.g.18. aprīlī - pēc Stabilitātes programmas sagatavošanas un apstiprināšanas Ministru kabinetā š.g. 15.aprīlī. <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/ekonomika/valdibas-finanses/mekletema/2613-valsts-budzeta-deficita-un-parada>, skatīts: 23.04.2019.

Padomes aprēķini uz precizēto makroekonomisko un fiskālo datu pamata liecina ka no 2013.-2018. gadam ir izveidojušās būtiskas novirzes no FDL prasībām. Fiskālo nosacījumu izpildes vērtējumā piemērojot visus trīs fiskālos nosacījumus var objektīvāk vērtēt valsts budžeta izpildes atbilstību makroekonomikas un fiskālās mainīgajiem rezultātiem. Veicot nosacījumu pārrēķinu pēc visiem trim nosacījumiem Padome konstatē uzkrāto novirzi no mērķa 2,6% apmērā no IKP.

Padome vērtē kā nepietiekamu uzmanību valsts parāda politikas mērķu veidošanā un regulāri rekomendē Valdībai izveidot konkrētu parāda ievērošanas kontroles mehānismu, lai nodrošinātu valsts parāda vadības iekļaušanu vispārējā fiskālās politikas pārvaldībā.

Padome vērš uzmanību uz to, ka gan tās neatkarība, gan kvalitatīva funkciju veikšana ir apdraudēta, ja tiek uzlikti ierobežojumi Padomes sekretariāta sekmīgai darbībai. Padome aicina likumdevēju veikt nepieciešamos grozījumus normatīvos aktos, lai nepieļautu, ka FM un LRVK spēkā esošo normatīvo aktu interpretācija nenovestu pie tā, ka Padomes darbs tiktu pilnībā paralizēts, jo nav iespējams nodrošināt neatkarīgu analītisku atbalstu Padomes lēmumu sagatavošanai.

SAĪSINĀJUMI

CSP	Centrālā statistikas pārvalde
EK	Eiropas Komisija
EKS	Eiropas kontu sistēma
ES	Eiropas Savienība
FDL	Fiskālās disciplīnas likums
FM	Finanšu ministrija
FNR	Fiskālā nodrošinājuma rezerve
IKP	iekšzemes kopprodukts
LB	Latvijas Banka
LRVK	Valsts kontrole
-	nav datu / nav attiecināms
Padome	Fiskālās disciplīnas padome
SIP	Stabilitātes un izaugsmes pakts
SP	Latvijas stabilitātes programma
SP 2019./22.	Latvijas stabilitātes programma 2019.-2022. gadam
SVF	Starptautiskais valūtas fonds
Uzraudzības ziņojums	2019.gada fiskālās disciplīnas uzraudzības ziņojums
VPS	Vienošanās par sadarbību
VTBI	vidēja termiņa budžeta ietvars
VTBIL 2020./21.	Vidēja termiņa budžeta ietvara likums 2020.-2022. gadam
VTM	vidēja termiņa mērķis

PADOMES KOMPETENCE

Atbilstoši noteiktajam FDL III nodaļā *Fiskālās disciplīnas uzraudzība*, Padome ir neatkarīga koleģiāla institūcija, kas tika izveidota FDL ievērošanas uzraudzībai. Padomes galvenā kompetence ir saistīta ar fiskālās disciplīnas novērtējumu, kā arī viedokļa sniegšanu citos ar fiskālo politiku un makroekonomikas attīstību saistītajos jautājumos.

Padome atbild par:

1. FDL noteikto fiskālo nosacījumu ievērošanas uzraudzību VTBI un gadskārtējā valsts budžeta likuma sagatavošanā, šo likumu izpildē un grozījumu sagatavošanā;
2. Bilances nosacījuma un izdevumu pieauguma nosacījuma piemērošanas pareizības pārbaudi, tai skaitā veicot neatkarīgu potenciālā IKP un nominālā IKP novērtējumu un strukturālās bilances aprēķinu;
3. FDL nosacījumu ievērošanas uzraudzību gadskārtējā valsts budžeta likuma izpildē, pašvaldību konsolidētā budžeta un atvasinātu publisku personu budžetu summāro fiskālo rādītāju atbilstību prognozētajām vērtībām;
4. Viedokļa sagatavošanu par pieļaujamo atkāpi no bilances nosacījuma ekonomikas nopietnas lejupslīdes laikā;
5. Viedokļa sagatavošanu par fiskālās nodrošinājuma rezerves apjoma atbilstību valstī pastāvošajiem fiskālajiem riskiem;
6. Uzraudzības ziņojuma un, ja nepieciešams, neatbilstības ziņojuma, sagatavošanu;
7. Viedokļa sagatavošanu, informējot Saeimu un Valdību citos fiskālās politikas un makroekonomiskās attīstības jautājumos, ja atzīst tos par būtiskiem FDL normu ievērošanai;
8. FM makroekonomikas prognožu apstiprināšanu divas reizes gadā – SP izstrādes laikā un gadskārtējā valsts budžeta un VTBI izstrādes laikā (saskaņā ar Vienošanās par sadarbību (turpmāk – VPS)², kas parakstīta 2016. gada 8. februārī);
9. Starpziņojuma (viedokļa) sagatavošanu par SP (saskaņā ar VPS noteikto);
10. Padome novērtē un analizē valsts fiskālās politikas ilgspējas analīzi, lai sagatavotu FDL noteiktos ziņojumus.

---

² Vienošanās par sadarbību, pieejama:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_09_849_20180619_VPS_FDP_FM_konsolidetais.pdf, skatīts: 23.04.2019.

1. FISKĀLĀS POLITIKAS IZAICINĀJUMI

1.1. FISKĀLĀ IETEKME

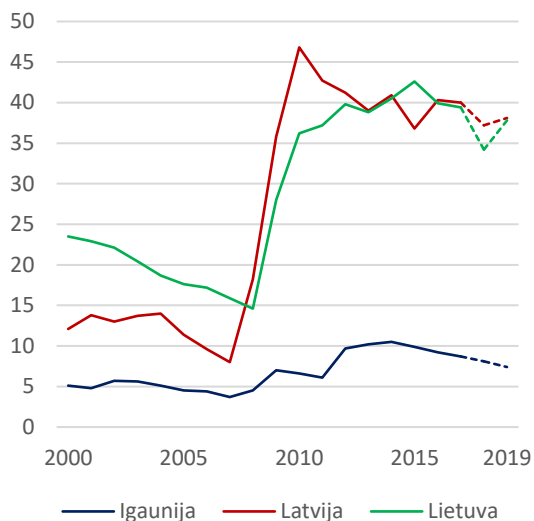
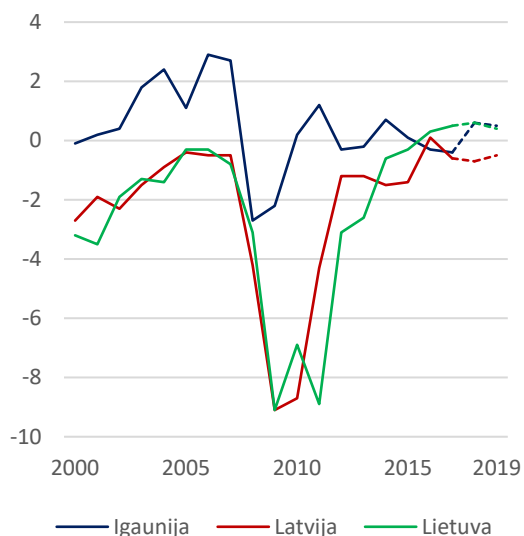
Padome pozitīvi vērtē, ka SP 2019./22. ir iekļauta fiskālā nodrošinājuma rezerve visiem Stabilitātes programmas gadiem, ieskaitot tās izveidi fiskālajā ietvarā likumam par valsts budžetu 2019. gadam. Valdība nespēja izveidot fiskālo nodrošinājuma rezervi (FNR) 2016. gadā, t.i. pirmajā gadā, kā to paredzēja FDL pārejas noteikumu trešais punkts, taču turpmāko trīs gadu (2017.-2019.) budžets ietvēra rezervi minimālajā apmērā, t.i. 0,1% no IKP. FNR apmērs izriet no fiskālo risku deklarācijā (1. pielikumā pievienota deklarācijas attīstības tabulu kopš tās pirmās publikācijas 2014. gadā) veiktā novērtējuma, kas ir būtiski pilnveidots kopš 2014. gada. Padome norāda, ka FNR ir nozīmīga loma valsts finanšu stabilizēšanai un ekonomikas cikla negatīvo faktoru mīkstināšanai, veidojot uzkrājumu noviržu kompensēšanai.

2018. gadā konsolidētā kopbudžeta bilance bija labāka nekā plānots, vērtējot pēc naudas plūsmas metodes, t.i. 265,3 milj. eiro deficīta vietā gads noslēdzās ar 215,5 milj. eiro budžeta deficītu (sk. 1.1. tabulu zemāk). 2018. gadā konsolidētā kopbudžeta izpildi būtiski pasliktināja pašvaldību konsolidētā budžeta bilance, kas pretstatā plānotajam 31,6 milj. eiro pārpalikumam tika noslēgta ar 150,5 milj. eiro deficītu. Kā viens no iemesliem SP2019./22. tiek minēts pašvaldību kapitālo izdevumu būtiskais pieaugums pretstatā plānotajam apmēram.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Konsolidētā kopbudžeta bilance (prognoze attiecīgā gada valsts budžeta apstiprināšanas laikā)	-160,0	-175,2	-286,6	-341,9	-301,4	-265,3
Konsolidētā kopbudžeta budžeta bilance (fakts)	-127,6	-397,3	-373,5	-100,3	-221,9	-215,5
						<i>t.sk.</i>
Valsts speciālā budžeta bilance (prognoze attiecīgā gada valsts budžeta apstiprināšanas laikā)	-56,3	132,4	162,9	104,6	65,3	125,9
Valsts speciālā budžeta bilance (fakts)	-57,9	100,4	91,1	47,8	113,8	202,2
Pašvaldību konsolidētā budžeta bilance (prognoze attiecīgā gada valsts budžeta apstiprināšanas laikā)	-27,1	-22,3	-55,4	-52,7	0,0	31,6
Pašvaldību konsolidētā budžeta bilance (fakts)	-119,3	-85,0	-26,2	57,4	-14,4	-150,5

1.1. tabula. Budžeta plānu izpilde 2013.-2018. gadā, milj. eiro (naudas plūsma). Avots: FM un Valsts kase.

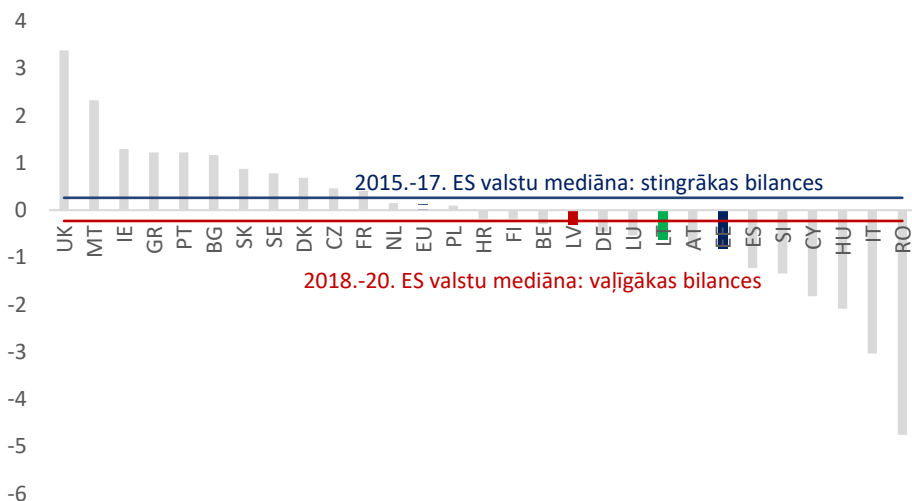
SP2019./22. gadu prognozes paredz veidot budžetu ar deficītu, pretstatā pārējām Baltijas valstīm. Lietuvai ir izdevies beidzamos trīs gadus noslēgt gadu ar pārpalikuma budžetu, kas arī ir palīdzējis mazināt kopējo valsts parādu 2018. gadā līdz 34,2% no IKP (sk. 1.1. un 1.2. attēlu zemāk). Latvijas valsts budžeta bilances deficīta plānošanu 2019. un 2020. gadā lielā mērā ietekmē nevis ekonomikas cikls, kas liktu veidot budžetu ar pārpalikumu, bet gan nodokļu reformas atkāpes, kas dod iespēju vēl papildus kāpināt izdevumus.

1.1. attēls. Baltijas valstu vispārējās valdības budžeta bilances 2000.-2019.gadā. Avots: Eurostat, EK DBP.

1.2. attēls. Baltijas valstu vispārējās valdības parāds 2000.-2019.gadā. Avots: Eurostat, EK DBP.

Latvija atpaliek no ES vidējā primārās bilances izmaiņu rādītāja 2015.-2020. gadiem. Kopumā Eiropas Savienībā saglabājas spēja ieturēt primārā budžeta bilanci līdzsvarā, lai arī mediāna 2015.-2017. gadam bija 0,26% no IKP un 2018.-2020. gadam -0,23%, kas liecina vien par nelielu fiskālās politikas ekspansiju (sk. 1.3. attēlu zemāk). Salīdzinājumā ar 1.1. attēlā redzamo vājo Latvijas vispārējās valdības bilanci, 1.3. attēlā varam redzēt, ka no Baltijas valstīm tieši Latvijai periodā no 2015.-2020. gadiem tiek plānots stingrākais bilances samazinājums, ko var vērtēt pozitīvi, tomēr arī atceroties, ka papildu atšķirību starp abiem rādītājiem vēl rada tas, ka 1.3. attēlā ir izmantota primārā bilance, kas izņem parāda apkalpošanas izmaksas.

1.3. attēls. Fiskālā ietekme ES dalībvalstīs. 2015.-2020. gadu izmaiņas primārajā bilancē, % no potenciālā IKP. Avots: Ameco, EK datu bāze

1.2. NODOKĻU REFORMAS IETEKME

FDL neatbilstība

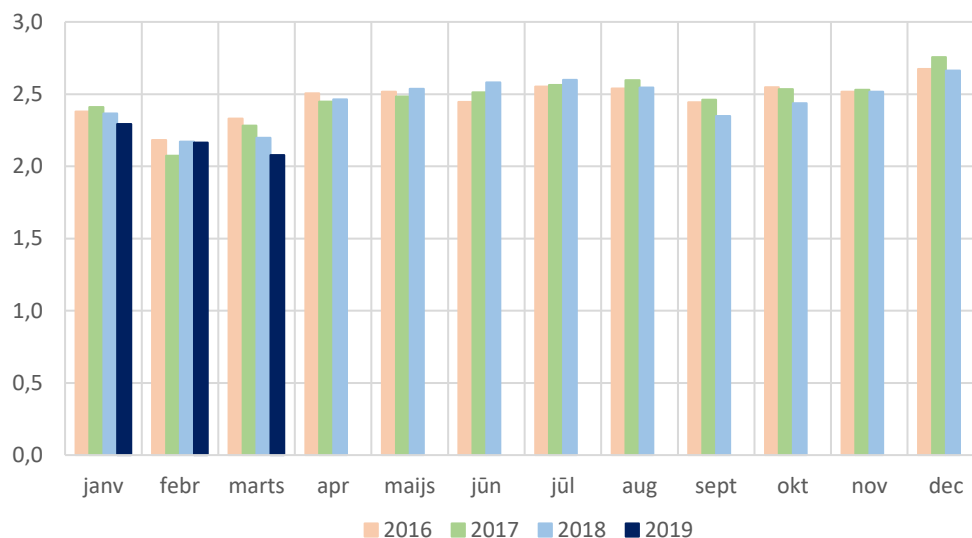
Padome neatzīst nodokļu reformas ietekmes – kā vienreizējā pasākuma – kvalifikāciju fiskālā ietvara veidošanā par atbilstošu Latvijas un Eiropas Savienības juridiskajam regulējumam.

Padome uzskata, ka fiskālā ietvara sagatavošanā nodokļu reformas ietekme nav pareizi atspoguļota. Nodokļu reformas rezultātā samazinās budžeta ieņēmumi salīdzinot ar bāzes scenāriju, kas izraisa nodokļu ieņēmumu attiecības pret IKP samazināšanos (sk. 1.2. tabulu).

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nodokļu ieņēmumi, milj. eiro	6 740,0	7 078,6	7 392,3	7 870,6	8 477,6	9 025,0	9 497,5	10 110,9	10 620,9	11 128,9
Nodokļu ieņēmumi, % no IKP	29,6	30,0	30,4	31,4	31,4	30,7	30,4	30,5	30,4	30,2

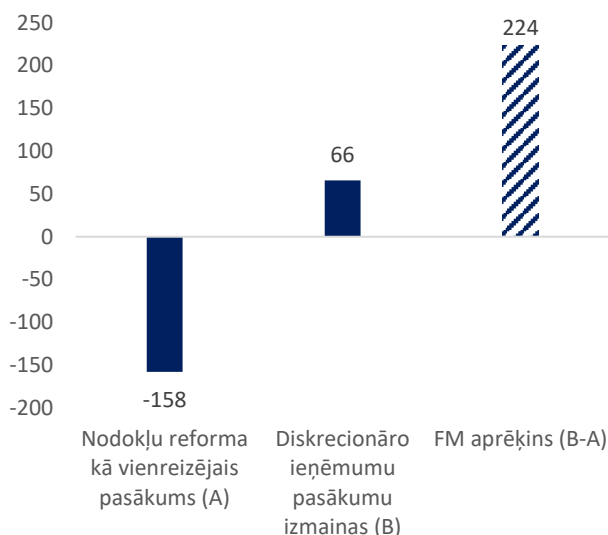
1.2. tabula. Nodokļu ieņēmumi. Avots: Eurostat 2013.-2017., Finanšu ministrija 2018.-2022. gadi.

Lai arī Valsts ieņēmumu dienests ziņo par 2019. gada nodokļu ieņēmumu plāna izpildi pirmajos trīs mēnešos, tomēr, rēķinot pret IKP, nodokļu ieņēmumi ir samazinājušies, radot būtisku ierobežojumu budžeta izdevumu finansēšanai.

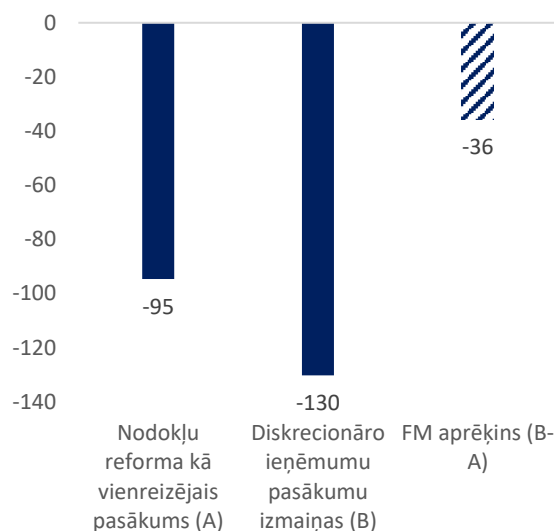

1.4. attēls. Nodokļu ieņēmumi, t.sk. VSAOI, pa mēnešiem, % no IKP. Avots: Valsts kase.

Padome aicina Valdību labot šo pieeju un VTBI 2020./22. veidot bāzes scenāriju, kurā ir izņemts nodokļu reformas mākslīgi veidotais izdevumu pieaugums. Nodokļu reforma bija valdības konkrētu lēmumu kopums, kas jau plānošanas procesā tika apzināts kā ieņēmumus budžetā mazinošu pasākumu kopums 2019. un 2020. gadiem. Tomēr nodokļu reformas pasākumi tika izmantoti, lai papildus stimulētu izdevumu pieaugumu, tos dēvējot par vienreizējiem pasākumiem. Šis precedents neatbilst FDL un ES fiskālās pārvaldības regulējumam, un to nedrīkst iedibināt kā pastāvīgu defektu fiskālās politikas formulēšanai un rezultātu vērtēšanai.

1.5. attēls. Nodokļu reformas ietekmes iekļaušana budžeta ieņēmumu aplēsēs, FM aprēķini, milj. eiro, 2019. gadā.

1.6. attēls. Nodokļu reformas ietekmes iekļaušana budžeta ieņēmumu aplēsēs, FM aprēķini, milj. eiro, 2020. gadā.

Ikgadēji Valdība lemj par diskrecionāriem (ar valdības lēmumu izraisītiem) ieņēmumu pasākumiem. Tie mēdz būt ar pozitīvu ietekmi (piemēram, 2019. gadā par 66 milj. eiro) (sk. 1.5. attēlu), un tie mēdz būt ar ieņēmumus pazeminošu ietekmi (piemēram, 2020. gadā par -130 milj. eiro) (sk. 1.6. attēlu). Savukārt nav saprotams, kādēļ nodokļu reforma nav adekvāti atspoguļota kā diskrecionāri pasākumi abos gados, jo ir ar ieņēmumus pazeminošu ietekmi, attiecīgi 2019. gadā -158 milj. eiro un 2020. gadā -95 milj. eiro.

Padome noraida šādu pieeju kā atbilstošu FDL, kurš neparedz šādu vienreizējo izdevumu iekļaušanu fiskālā ietvara aprēķinos un ir bīstams precedents nākotnē, veidojot FDL paplašinātu interpretāciju. Padome kopš 2017. gada sākuma norāda par nodokļu reformas dārdzību un nepieciešamību nodrošināt atbilstošus kompensējošos pasākumus. Padome 2017. gada pavasarī sadarbībā ar EKPL organizēja semināru³ un 2017. gada vasarā sniedza neatbilstības ziņojumu⁴. Tomēr joprojām nav novērsti Padomes neatbilstības ziņojumā norādītie trūkumi, bet to vietā ir ieviestas neatbilstošas izmaiņas fiskālā ietvara aprēķinos. Tā vietā, lai nodokļu reforma samazinātu iespējas celt izdevumus jeb tiktu iegrāmāta kā nodokļu ieņēmumus samazinošs pasākums, tā tika pasludināta kā vienreizējs pasākums un grāmatota kā apmērs, par kuru Valdība drīkst vēl papildus kāpināt izdevumus.

³ Ekspertu diskusija par nodokļu politikas reformu 2017.gada 30.martā sadarbībā ar Eiropas Komisijas pārstāvniecību Latvijā. Latvijas nodokļu politikas reformu stratēģija. Diskusijas materiāli pieejami: <http://fdp.gov.lv/diskusija-par-nodoklu-reformu>, skatīts: 23.04.2019.

⁴ 17.07.2017. Neatbilstības ziņojums par nodokļu reformas likumprojektiem. Pieejams: http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_1124_20170717_NZ_nodoklu_reforma.pdf, un <http://fdp.gov.lv/17072017-neatbilstibas-zinojums>, skatīts: 23.04.2019.

1.3. NEATBILSTĪBAS VEICOT BUDŽETA IZPILDI

FDL neatbilstība

Saglabājas konflikts starp FDL un Likumu par budžetu un finanšu vadību sakarā ar apropriāciju pārdalēm un to ietekmi uz maksimāli atļautajiem valsts budžeta izdevumiem, kurš izraisa virkni Padomes neatbilstības ziņojumu.

Valdība ikgadēji turpina praksi pārdalīt apropriācijas, kas samazina budžeta likumā noteiktos maksimālo izdevumu apmērus bez atbilstošas kompensācijas. Kopumā kopš pastāv Padome, t.i. kopš 2014. gada 1. janvāra, Valdība ir izmantojusi šo juridisko nepilnību starp diviem likumiem – Fiskālās disciplīnas likumu un Likumu par budžetu un finanšu vadību daudzkārtīgi (sk. 1.3. tabulu)

#	Datums	Pārdales pamatojums	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1.	07.03.2014.	Valsts pensiju speciālā budžeta palielinājums	1,6	50,7	105,6					
2.	24.11.2015.	Iemaksas Eiropas Kopienas budžetā pārdale			10,0	10,0	10,0			
3.	11.11.2016.	Iemaksas Eiropas Kopienas budžetā pārdale			13,4					
4.	17.07.2017.	Nodokļu reformas likumprojektu pakete					75,8	118,5	233,5	
5.	06.09.2017.	Iemaksas Eiropas Kopienas budžetā pārdale				19,0				
6.	15.09.2017.	Iemaksas Eiropas Kopienas budžetā pārdale				16,4				
7.	20.09.2017.	Iemaksas Eiropas Kopienas budžetā pārdale				4,0				
		Valsts parāda vadības līdzekļu pārdale				0,1				
8.	04.10.2017.	Iemaksas Eiropas Kopienas budžetā pārdale				3,4				
9.	18.10.2017.	Iemaksas Eiropas Kopienas budžetā pārdale				1,0				
10.	23.11.2017.	Valsts parāda vadība pārdale				0,9				
11.	05.02.2018.	Demogrāfisko lietu centrs						81,7	87,7	87,7
12.	29.08.2018.	Valsts sociālo pabalstu programmas pārdale					1,3			
13.	23.10.2018.	Valsts sociālo pabalstu programmas pārdale					5,6			
14.	01.11.2018.	Valsts parāda vadības līdzekļu pārdale					5,5			
15.	19.12.2018.	Veselības nozares algas bez kompensējošiem pasākumiem						116,4	110,7	28,5
16.	12.02.2019.	Valsts sociālo pabalstu programmas pārdale						52,0	24,3	23,6

1.3. tabula. Padomes neatbilstības ziņojumu kopsavilkums 2014.-2019., milj. eiro. Avots: <http://fdp.gov.lv/zinojumi>

Padome aicina Saeimu atrisināt un novērst šīs neatbilstības starp abiem likumiem, lai FDL iedibinātais automātiskais princips maksimālo izdevumu līmenī darbotos abos virzienos – gan izdevumu palielināšanas nepieciešamības gadījumā, gan arī samazinot maksimālo izdevumu apmēru, ja šajās programmās veidojas atlikums. Padome pozitīvi atzīmē grozījumus Likumā par budžetu un finanšu vadību, kuri tika pieņemti kopā ar 2019. gada valsts budžetu pavadošo likumu paketi, uzlabojot regulējumu apropriāciju pārdalēm. Tomēr, Padome uzskata, ka nav pilnībā novērstas pretrunas starp FDL un Likumu par budžetu un finanšu vadību.

1.4. VESELĪBAS APRŪPE

Valsts budžetā ar Eiropas komisijas piekrišanu no 2017. gada līdz 2019. gadam tika pieļauta atkāpe no vidēja termiņa budžeta bilances mērķa, atļaujot veikt virkni reformas pasākumu, tos finansējot uz papildus valsts parāda rēķina.

Padome vērtēja Veselības ministrijas iesniegto informāciju par 2018. gadā piešķirtās deficīta atkāpes 113,4 milj. eiro izpildi 112,3 milj. eiro apmērā (sk. 4. pielikumā detalizētu informāciju⁵). Padome atgādina, ka 2019. gads ir noslēdzošais gads strukturālās reformas sakarā piešķirtajai atkāpei no budžeta deficīta mērķa, un ka turpmāk Valdībai jāspēj nodrošināt izdevumu līmeni, izmantojot kārtējos pašu finanšu resursus bez papildus aizdevumu izmantošanas.

1.5. PUBLISKO FINANŠU ILGTSPĒJA

Demogrāfiskā sloga pieaugums rada būtiskus sociālās nodrošināšanas un veselības aprūpes riskus. Ilgtermiņa demogrāfiskie rādītāji liecina par arvien pieaugošu demogrāfisko slogu. 2070. gadā tiek lēsti 72 seniori uz 100 nodarbinātajiem⁶ salīdzinot ar 67 senioriem vidēji ES dalībvalstīs. Nepieteikamie uzkrājumi un ierobežotā valsts iesaiste sociālās aizsardzības un veselības aprūpes nodrošināšanā rada būtiskus sociālos un politiskos riskus nākotnē, kad iedzīvotājiem nebūs atbilstošu garantiju kvalitatīva dzīves līmeņa nodrošināšanai un aizsardzībai pret sociālajiem riskiem.

Svarīgi ir rūpēties par pensiju otrā līmeņa apsaimniekošanu un arī uzkrājumu veidošanu, jo pirmajam pensiju līmenim būs sarūkoša nozīme, kā arī vājš pensiju aizvietošanas līmenis pretstatā tā brīža algai tirgū. Iemesli tam, ka SP2019./22. apgalvo, ka pensiju izdevumi ir ilgtspējīgi diemžēl galvenokārt ir izskaidrojami ar ienākumu atvietoējuma līmeņa (*benefit ratio*) straujo samazinājumu periodam no 2016.-2070. gadam. Izmaiņas tiek lēstas -3,9%, kas ir būtiskākā sastāvdaļa tam, kāpēc samazinās pensiju izdevumu kopējais apmērs IKP. Vidēji gadā publiskās pensijas mazinās par 8,9%⁷. Rādītāja izpratne ir kritiski svarīga, jo būtībā parāda arvien mazinošo nozīmi tam, kāda būs vidējā alga aizejot pensijā un tas, ka būtiski palielinās atkarība no otrā pensiju līmeņa jeb samazinās nozīme pirmajam pensiju līmenim, kas ir tieši saistīts ar strādājošo apmēru (un caur to algu kopapmēru) pensionējoties.

Darba tirgu jau šobrīd un tuvākā nākotnē lielā mērā palīdz uzturēt vecākā gada gājuma darbinieku palikšana tirgū, kas vēl kritiskāk liek domāt par veselības sistēmas adekvātumu un pietiekamību. Kā pareizi tiek minēts SP2019./20., ka jau 2018. gadā par 9,1% pieauga 65-74 gadu vecuma grupas strādājošo skaits. EK lēš, ka no 16,1% nodarbinātības līmeņa šajā vecuma grupā 2016. gadā tā pieaugs līdz 21% 2070. gadā⁸, un tas lielā mērā arī izskaidro to, uz kā rēķina spēs Latvijā pieaugt nodarbinātības līmenis kopumā (darba tirgū pieturot seniorus).

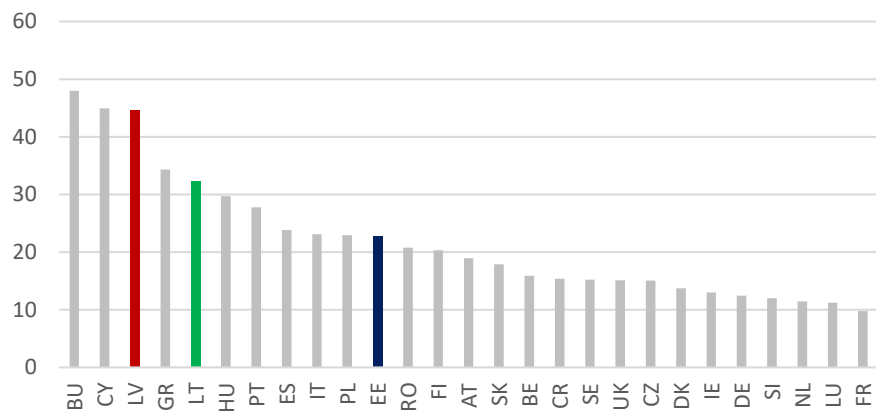
Veselības aprūpes sistēmā kritisks saglabājas jautājums par pacientu līdzmaksājumu apmēru kopējās veselības izmaksās (1.7. attēls), kas arī iespējams palīdz uzturēt fiskāli ilgtspējīgas gaidas attiecībā pret publisko veselības finansējumu, kas tiek uzskatīts par fiskāli ilgtspējīgu, taču noteikti ne sociāli ilgtspējīgu pret sabiedrību.

⁵ Veselības aprūpes sistēmas reformas progressa rādītāji: atkāpes izlietojums pieejams 4. pielikumā: http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_393_20190423_Starpzinojums_Piel4.xls, skatīts: 23.04.2019.

⁶ 2018.gada novecošanās ziņojums: pieņēmumi un prognožu metodoloģija. Datu fails pieejams: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/country_fiches_2018_ar_uapm_10years.xlsx, skatīts: 23.04.2019. LV un ES lappuses.

⁷ 2018.gada novecošanās ziņojums: ekonomikas un budžeta prognozes ES dalībvalstīm (2016.-2070.). Latvijas ziņojums pieejams šeit: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/final_country_fiche_lv.pdf, skatīts: 23.04.2019. 2.lpp. par -8,9% un 30.lpp. par -3,9%.

⁸ Turpat. 11.lpp.

1.7. attēls. Pacientu līdzmaksājumi, % no veselības izdevumiem, 2016. gadā. Avots: Eurostat.

Rekomendācija:

Lai uzlabotu fiskālās politikas ilgtspējas novērtēšanu ilgtermiņā, ieskaitot reālistisku darba tirgus attīstības novērtējumu, pamatojoties uz demogrāfiskajām tendencēm, ir nepieciešams paplašināt diskusiju par darba tirgus struktūras izmaiņām analīzi, valsts pensiju proporcijas izmaiņām pret vidējo algu valstī u.c.

2. MAKROEKONOMIKAS DATU ATJAUNOŠANAS PROCEDŪRA

Pateicība

Padome pozitīvi vērtē Finanšu ministrijas atsaucību sakārtot turpmāko procedūru gadījumos, kad CSP atjauno statistikas datus, kuri ir pamatā ar Padomi saskaņotajām makroekonomiskā ietvara prognozēm.

Padome pateicas Finanšu ministrijai par atbildi un atbildību saistībā ar turpmāko procedūru gadījumos, kad Centrālā statistikas pārvalde atjauno datus, kas ir saistīti ar makroekonomikas rādītāju apstiprināšanu. 2019. gada marta sarakstē tika panākta vienošanās, ka turpmākajos gadījumos, kad CSB atjauno datus, FM atjaunos visu tabulu⁹, ļaujot formulām izrēķināt izlaižu starpību, kas ietekmē tālāk valdības budžeta bilances cikliskās komponentes apmēru. Pēc tabulas atjaunošanas tā tiks informācijai atsūtīta Padomei, kas to pieņems zināšanai. Tā nodrošinot makroekonomikas datu pārmaiņu pārskatāmību.

Padome 2019. gada 15. februārī apstiprināja FM makroekonomiskās prognozes SP2019./22. sagatavošanai. Saskaņā ar VPS starp FM un Padomi, kas parakstīta 2016. gada 8. februārī, Padome ir atbildīga par FM makroekonomisko prognožu apstiprināšanu. Vienošanās par agrīnu Padomes apstiprinājuma sniegšanu FM makroekonomikas prognozēm tika noslēgta, lai atbalstītu Valdības darbu pie gadskārtējo dokumentu – stabilitātes programmas un vidēja termiņa budžeta ietvara – izstrādes. Padome ir novērtējusi prognozi kopumā, un sniedz apstiprinājumu galveno makroekonomisko rādītāju prognozēm (2.1. tabula). Pilns apstiprinājuma ziņojuma teksts ir pieejams 2. pielikumā.

	2019	2020	2021	2022
Reālā IKP izaugsme	3,2	3,0	2,9	2,9
Nominālā IKP izaugsme	6,4	5,9	5,5	5,5
Inflācija	2,5	2,2	2,1	2,0
IKP deflators	3,1	2,8	2,5	2,5
Potenciālā IKP izaugsme	3,5	3,4	3,2	3,2
Izlaižu starpība	1,4	1,0	0,7	0,4

2.1. tabula. Padomes apstiprinātie makroekonomisko prognožu rādītāji 2019. gada 15. februārī, %

Vienlaikus Padome aicina izmantot papildu instrumentus (piemēram, 3. pielikumā skatīt Latvijas ekonomikas siltuma karti¹⁰) un modeļus, kas ļautu precīzāk vērtēt ekonomikas ciklu un attiecīgi izlaižu starpību apmēru.

Padome pozitīvi atzīmē SP2019./22. iekļauto jūtīguma analīzi, t.sk. atzīmējot 2018. gadā Latvijas ekonomikas spēju reorganizēt finanšu sektoru ar mazāku negatīvo ietekmi nekā tika prognozēts. Potitīvi jāvērtē tas, ka gan optimistiskā, gan pesimistiskā scenārija analīze detalizēti sniegta arī vispārējās valdības budžeta līmenī. Jūtīguma analīze tai skaitā izceļ galveno nodokļu ieņēmumu scenārijus, nenodokļu ieņēmumus, procentu izdevumus, kā arī aprēķinus izvedot līdz budžeta bilances un valsts parāda līmeņiem. Šajā SP2019./22. FM ir detalizēti aprakstījusi to juridisko un procedurālo ietvaru, kas īstenojas pesimistiskā scenārija gadījumā, Padome rekomendē arī ietvert konkrētas apņemšanās no Valdības puses vai procedūru, ka pozitīvā scenārija gadījumā tiek samazināts parāds, kā tas ir norādīts optimistiskā scenārija analīzes tabulā.

⁹ Makroekonomisko rādītāju tabulas piemērs pieejams šeit:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_215_20190215_makroekonomikas_prognozes_viedoklis_Piel2.xlsx, skatīts: 23.04.2019.

¹⁰ Latvijas ekonomikas siltuma karte 2000.-2018. gadiem pieejama šeit: <http://fdp.gov.lv/ekonomikas-siltuma-karte>, skatīts: 23.04.2019.

3. SKAITLISKO FISKĀLO NOSACĪJUMU IZPILDES NOVĒRTĒJUMS

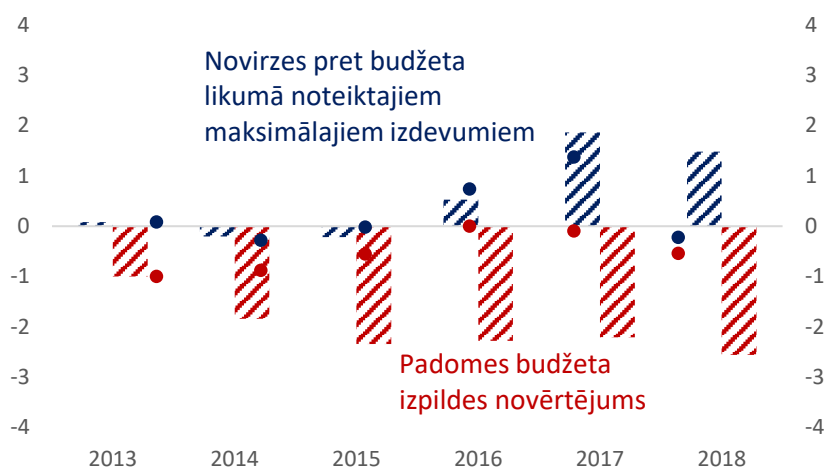
3.1. SKAITLISKO NOSACĪJUMU PIEMĒROŠANAS NOVĒRTĒJUMS 2013.-2018. GADAM

FDL neatbilstība

Padome norāda, ka FDL 11. panta prasības attiecībā uz korekcijas mehānisma piemērošanu un budžeta izpildes novērtējumu jāīsteno izmantojot aktualizētos datus visos FDL minētajos skaitliskajos fiskālajos nosacījumos. Ir nepietiekami piemērot tikai strukturālās bilances nosacījumu.

Padome veica maksimālo izdevumu pārrēķinu pēc trim FDL noteiktajiem skaitliskajiem nosacījumiem, izmantojot atjaunos datus 2013.-2018. gadam, rezultātā aicinot veikt budžeta bilances korekciju 2,6% no IKP apmērā (3.1. attēls). Pārrēķina procesā katrā no nosacījumiem tika atjaunotas šādas komponentes –

- (i) strukturālās bilances nosacījumā pašvaldību budžeta bilanču, atvasināto publisko personu budžeta bilanču, EKS korekciju, valsts budžeta ieņēmumu un cikliskās komponentes datus;
- (ii) izdevumu pieauguma nosacījumā procentu maksājumus, ES programmu izdevumus, investīciju apmēru, nodarbinātības speciālā budžeta programmu datus, bezdarba līmeni, dabiskā bezdarba līmeni, IKP deflatoru, potenciālā IKP izmaiņu datus;
- (iii) pārmantojamības nosacījumā pārrēķinot, kādas bija pēc fakta Labklājības ministrijas pamatbudžeta un speciālā budžeta kontingentu izmaiņas, maksas pakalpojumu izmaiņas, kārtējo ES budžeta maksājumu izmaiņas un valsts parāda apkalpošanas izdevumu izmaiņas.

3.1. attēls. Maksimālo izdevumu pārrēķins pēc visiem 3 nosacījumiem, % no IKP, ikgadējā un uzkrātā novirze, 2013.-2018. gadi. Avots: Padomes aprēķini¹¹

¹¹ Aprēķina tabulas pieejamas 5. pielikumā:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_393_20190423_Starpzinojums_Piel5.xls, skatīts: 23.04.2019.

3.2. SKAITLISKO NOSACĪJUMU PIEMĒROŠANAS NOVĒRTĒJUMS 2020.-2022. GADAM

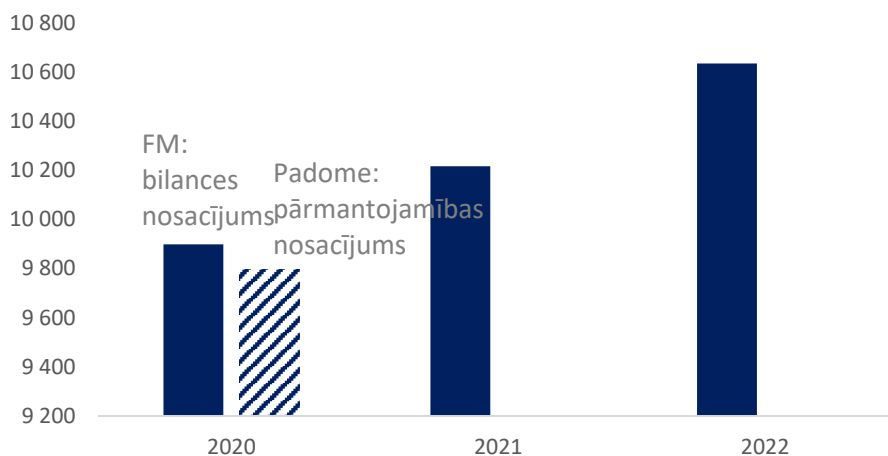
FDL neatbilstība

FDL neparedz vienreizējo pasākumu piemērošanu fiskālo nosacījumu aprēķinos, līdz ar to ir nepieciešams labot pamatscenāriju tādejādi, ka nodokļu reforma tiek uzskatīta līdzīgi kā citi valdības ieņēmumus samazinošie pasākumi.

Padome veica alternatīvu skaitlisko fiskālo nosacījumu novērtējumu 2020.-2022. gadam, to apstiprinot Padomes sēdē 2019. gada 5. aprīlī.

Padomes aprēķini paredz maksimālos izdevumus 2020. gadam 9 831,2 milj. eiro apmērā (pārmantojamības nosacījums), kas ir par 100,3 milj. eiro mazāk nekā FM noteiktais maksimālais izdevumu apjoms. 2021. gadam Padomes aprēķini atšķiras no FM izdevumu nosacījumā, to padarot stingrāku dēļ nodokļu reformas vienreizēja efekta izņemšanas, taču līdzīgi kā FM aprēķinos stingrākais ir strukturālās bilances nosacījums ar 10 251,3 milj. eiro. 2022. gadam skaitlisko nosacījumu aprēķini neatšķiras un Padome piekrīt FM noteiktajam apmēram 10 671,4 milj. eiro (3.2. attēls).

Kopsavēlot fiskālās telpas novērtējumu 2020. gadam Padome aicina tajā papildus iekļaut novirzi aprēķinos 100,3 milj. eiro apmērā un līdz ar to 2020. gadam fiskālā telpa ir nevis -11,9 milj. eiro, bet -112,2 milj. eiro. Iepriekšminētais fiskālo nosacījumu pielietošanas vērtējums ietekmē maksimāli pieļaujamo valsts budžeta izdevumu apmēru, bet fiskālo telpu nosaka valdības pieņemto lēmumu kopums, kurš ietekmē budžeta ieņēmumus un izdevumu saistību aprēķinu.

3.2. attēls. Skaitlisko nosacījumu izpildes kopsavilkums, milj. eiro. 2020.-2022. Avots: FM un Padomes aprēķini¹²

Padome pieņēma zināšanai FM galvenos priekšlikumus saistībā ar atkāpēm no VTM un pieņēma sekojošus lēmumus:

- (1) **iebilst nodokļu reformas izdevumiem kā diskrecionāriem Valdības pasākumiem ar negatīvu efektu uz budžeta bilanci -0,5% no IKP apjomā 2019. gadā un -0,3% no IKP apjomā 2020. gadā.** Vairāk informācijas par nodokļu reformu sk. 1.2. nodaļā;
- (2) **uzsver, ka ir svarīgi izveidot fiskālā nodrošinājuma rezervi 2020. un 2021. gadam vismaz 0,1% no IKP apmērā.**

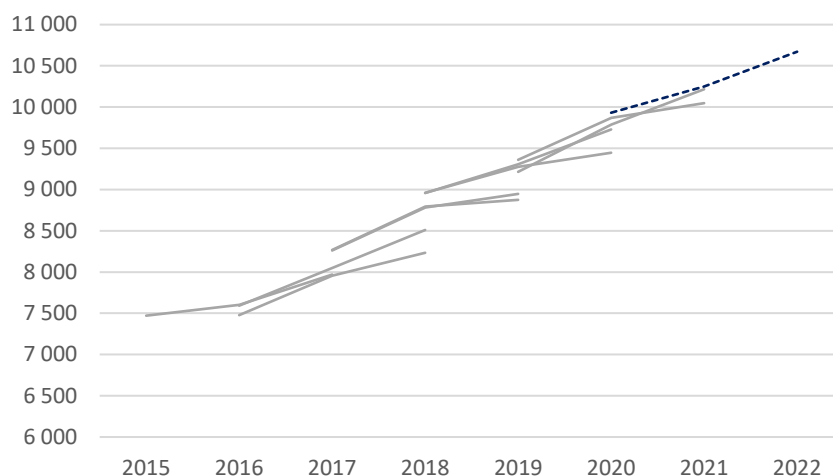
Padome iebilst FM fiskālo skaitlisko nosacījumu aprēķinam 2020. gadam. FM skaitlisko nosacījumu aprēķinu rezultātā maksimālos valdības izdevumu griestus 2020. gadam noteica 9 931,5 milj. eiro (strukturālās bilances nosacījums), 2021. gadam 10 251,3 milj. eiro (strukturālās bilances nosacījums) un 2022. gadam 10 671,4 milj. eiro (strukturālās bilances nosacījums) apmērā (3.3. attēls).

¹² Aprēķina tabulas pieejamas 5. pielikumā:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_393_20190423_Starpzinojums_Piel5.xls, skatīts: 23.04.2019.

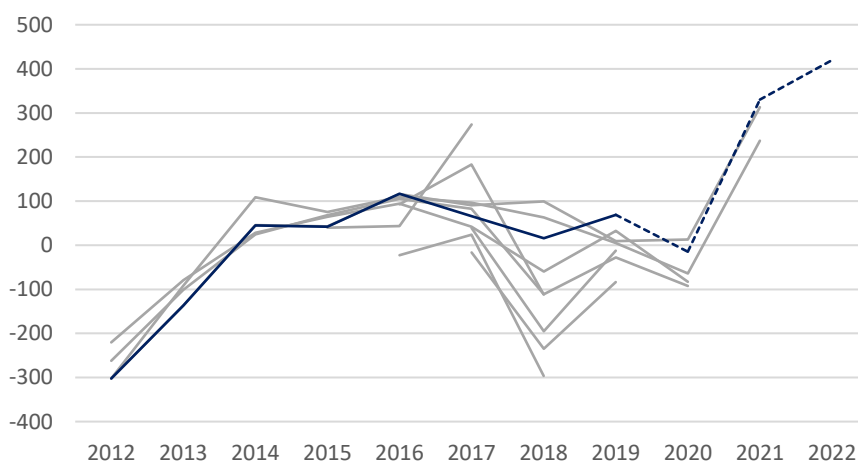

Piemēram, 2020. gadam plānotie maksimālie izdevumi ir pieauguši par 485,0 milj. eiro kopš SP 2017.-2020. gadiem.

3.3. attēls. Plānotie maksimāli pieļaujамie izdevumi, milj. eiro. 2015.-2022. Avots: Finanšu ministrija¹³

Būtisku palielinājumu izdevumos 2021.-2022. gadiem sniedz Finanšu ministrijas plānotās EKS korekcijas, attiecīgi 330,2 milj. eiro un 419,6 milj. eiro apmērā (3.4. attēls). 2020. gadam EKS korekcijas plānotas ar izdevumus ierobežojošu efektu -14,7 milj. eiro apmērā.

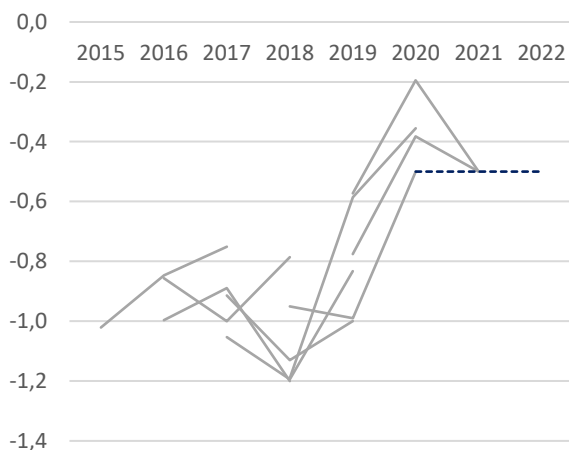
3.4. attēls. Eiropas Kontu sistēmas plānotās korekcijas, milj. eiro. 2012.-2022. Avots: Finanšu ministrija¹⁴

Vispārējās valdības strukturālo bilanci Finanšu ministrija paredz 0,5% apmērā 2020.-2022. gadiem (3.5. attēls), savukārt vispārējās valdības nominālo bilanci FM lēš apmērā no -0,4% no IKP 2020. gadam, -0,2% no IKP 2021. gadam un -0,3% no IKP 2022. gadam (3.6. attēls). Padome pozitīvi atzīmē SP2019./22. paredzēto strukturālās bilances uzlabošanu, salīdzinot ar faktisko līmeni 2018. gadā, kuru lielā mērā nosaka ar EK saskaņotās atkāpes no vidēja termiņa mērķa (sakarā veselības aprūpes reformu) izbeigšanās. ES juridiskais ietvars atļauj šādas atkāpes no vidēja termiņa mērķa trīs gadu laika posmā.

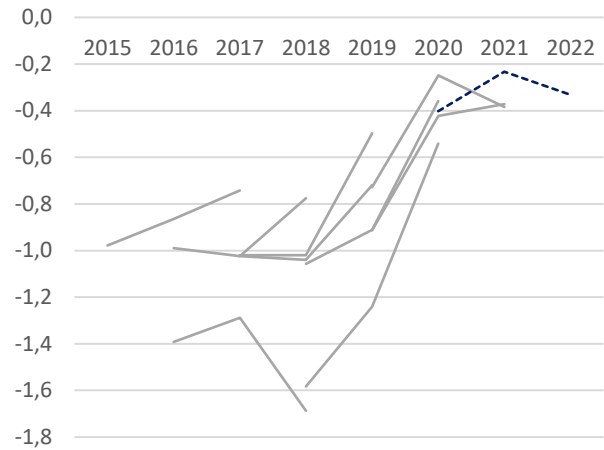
¹³ Aprēķina tabulas pieejamas 6. pielikumā:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_393_20190423_Starpzinojums_Piel6.xls, skatīts: 23.04.2019.

¹⁴ Turpat.

3.5. attēls. Vispārējās valdības plānotā strukturālā bilance, % no IKP. Avots: Finanšu ministrija

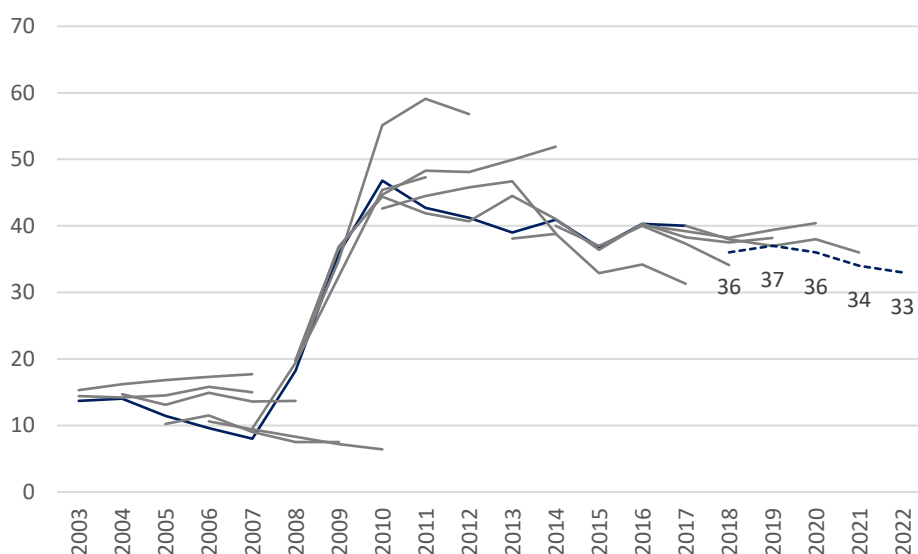

3.6. attēls. Vispārējās valdības plānotā nominālā bilance, % no IKP. Avots: Finanšu ministrija

3.3. VALSTS PARĀDA NOSACĪJUMS UN PARĀDA JŪTĪGUMA ANALĪZE

Padome negatīvi vērtē valdības darbu valsts parāda sloga mazināšanā, jo netiek sasniegti vidēja termiņa fiskālās plānošanas dokumentos nospraustie mērķi (sk 3.7. attēlu). Pašreizējais FDL nospraustais mērķis ir nepieļaut valsts parāda palielināšanos virs līmeņa 60% no IKP. Lai gan valsts parādu nevar uzskatīt par nesamērīgi augstu, tā līmenis, kurš strauji pieaug ekonomiskās krīzes gados, nav atbilstoši samazinājies, lai straujas ekonomiskās izaugsmes apstākļos veidotu atbilstošu drošības spilvenu. Valsts parāda pret IKP uzlabošanās pēdējos gados notiek galvenokārt uz straujākas ekonomikas izaugsmes pamata parāda apjomam turpinot pieaugt galvenokārt, lai finansētu budžeta deficītu.

Padome ikgadēji rekomendē Valdībai izveidot konkrētu parāda ievērošanas kontroles mehānismu, lai nodrošinātu valsts parāda vadības iekļaušanu vispārējā fiskālās politikas pārvaldībā. Ir virkne valstu, kas valsts parādu ietver nevis kā pakārtotu fiskālo nosacījumu, bet gan patstāvīgi mērāmu un cieši kontrolējamu. Pie kam tās ir valstis, kurām parāds nav pārsniedzis 60% no IKP. Valdības nespēja ekonomikas augšupejas gados samazināt parāda līmeni, neliecina par atbildīgu un ilgtspējīgu valsts finanšu vadību.

3.7. attēls. Vispārējās valdības parāds: prognozes un faktiskais līmenis, % no IKP. Avots: Eurostat, 2003.-2017. Valsts kase: 2018.-2022.

Padome izmantojot SVF izstrādātu publiski pieejamu valsts parāda novērtējuma modeli¹⁵, atjaunojot tā datus, veica līdzvērtīgu valsts parāda novērtējumu. Līdzīgi kā SVF¹⁶ arī Padomes novērtējums ļauj secināt, ka Valdībai spējot saglabāt nemainīgu politiku, t.sk. optimistiskus vispārējās valdības ieņēmumu un izdevumu prognozes, ir iespēja būtiski mazināt parāda apmēru jau vidējā termiņā (sk. 3.1. tabulu). Iespēja šādi mazināt parādu arī ietver SP2019./22. doto informāciju, ka 2022. un 2023. gadā ir būtiski mazākas plānotas parāda atmaksas.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Padome	37,1	35,4	33,5	32,1	29,9	27,9
SVF	35,1	34,1	32,9	31,9	30,9	29,9
<i>Starpība</i>	<i>2,0</i>	<i>1,3</i>	<i>0,6</i>	<i>0,2</i>	<i>-1,0</i>	<i>-2,0</i>

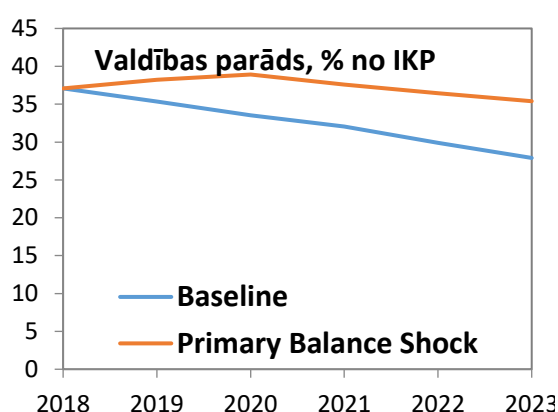
3.1. tabula. Vispārējās valdības parāda apmērs, % no IKP. Avots: SVF un Padomes aprēķini.

Vienlaikus pateicoties SVF modelim bija iespēja izmantot jutīguma analīzi attiecībā uz budžeta ieņēmumu pusi. Tas atbilst šī brīža situācijai Latvijā, kad nodokļu reforma atstāj negatīvu iespaidu uz ieņēmumiem. 2019. gadam un 2020. gadam tiek prognozēta primārās bilances pasliktināšanās par 1,6% no IKP. Simulācijas rezultātā var konstatēt, ka neskatoties uz labvēlīgiem ekonomikas apstākļiem, ieņēmumu samazinājums rada papildu impulsu uz parāda palielināšanos (sk. 3.2. tabulu).

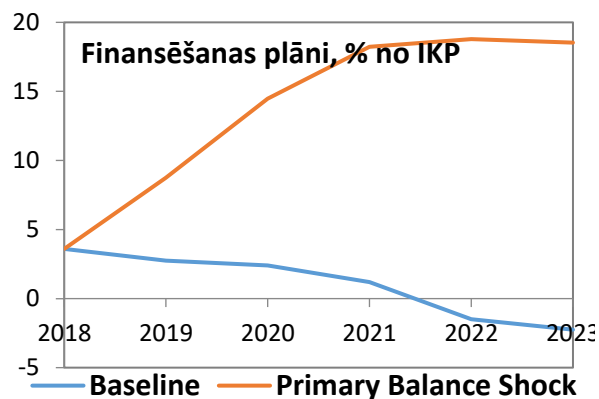
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Pamatscenārijs	37,1	35,4	33,5	32,1	29,9	27,9
Ieņēmumu samazinājums	37,1	38,2	38,9	37,6	36,5	35,4
<i>Starpība</i>	<i>0,0</i>	<i>+2,8</i>	<i>+5,4</i>	<i>+5,5</i>	<i>+6,6</i>	<i>+7,5</i>

3.2. tabula. Vispārējās valdības parāda jutīguma analīze, izmainot primārās bilances apmēru, % no IKP.

Avots: Padomes aprēķini.

3.8. attēls. Vispārējās valdības parāda, % no IKP, izmaiņas pret pamatscenāriju. Avots: Padomes aprēķini

3.9. attēls. Finansēšanas plānu, % no IKP, izmaiņas pret pamatscenāriju. Avots: Padomes aprēķini

Rekomendācijas:

1. Parāda nosacījumam jāveido konkrēts ievērošanas kontroles mehānisms, kas nepieciešams, lai nodrošinātu valsts parāda vadības iekļaušanu vispārējā fiskālās politikas pārvaldībā.
2. Padome aicina organizēt ekspertu diskusiju par valsts parāda rādītāja iekļaušanu fiskālās politikas pārvaldībā.

¹⁵ Starptautiskā valūtas fonda MAC DSA modelis pieejams: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/dsa/mac.htm>, skatīts: 23.04.2019.

¹⁶ Starptautiskā valūtas fonda (2018) 4. panta konsultāciju ziņojums par Latviju pieejams: <https://www.imf.org/~media/Files/Publications/CR/2018/cr18266.ashx>, 44.lpp. skatīts: 23.04.2019.

4. PADOMES DARBĪBAS NODROŠINĀJUMS

FDL neatbilstība

Neatbilstība veidojas FM nenodrošinot Padomi ar adekvātu juridisko un administratīvo nodrošinājumu un resursiem, lai Padome veiktu funkcijas atbilstoši FDL prasībām, tai skaitā nedodot Padomei likumisku pilnvarojumu pieņemt darbā pastāvīgus darbiniekus.

Tehniskais nodrošinājums. Padome nav panākusi vienošanos ar Finanšu ministriju par tehnisko atbalstu šādās administratīvo darbību sfērās: (i) Valsts kase nodrošina grāmatvedības pakalpojumus. Tomēr Padome lūdz Finanšu ministrijas palīdzību nodrošināt pavadzīmju, rēķinu u.c. dokumentu skanēšanu un ievadi Valsts kases grāmatvedības sistēmās, kā arī ikgadējo finansēšanas plānu ievadi Valsts kases e-plānu un e-tāmju sistēmās. Padome aicina arī Finanšu ministrijai veikt Padomes krājumu uzskaiti un ikgadējo inventarizācijas procesu, t.sk. inventarizācijas dokumentācijas nodrošinājumu. Padome labprāt nodotu oriģinālo grāmatvedības dokumentu uzglabāšanu un uzskaiti Valsts kases vai Finanšu ministrijas pārziņā; (ii) Finanšu ministrija nodrošina informācijas tehnoloģiju jomu Padomes ikdienas darbā. Tomēr Padome lūdz Finanšu ministrijai nodrošināt arī Datu aizsardzības regulas prasību ievērošanu Padomes darbā; (iii) trūkst palīdzība personāla jautājumu organizācijā, t.sk. personāla atlases veikšanā, atstājot gala lēmumu Padomei. Padome lūdz arī personāla datu uzskaites ievadi Valsts kases sistēmā un veikt ikmēneša datu iesniegšanu Valsts kancelejai; (iv) Ministru kabineta 2.instrukcijas un pēc nepieciešamības arī apropriācijas pārdales sagatavošanas nodošana Finanšu ministrijas rīcībā; (v) trūkst palīdzības komandējumu organizācijā, t.sk. arī ārvalstu Padomes biedru transporta nodrošinājuma jautājumos; (vi) trūkst palīdzības iepirkumu veikšanā, t.sk. dokumentācijas organizācijā, ievadē Iepirkumu uzraudzības biroja Publisko iepirkumu vadības sistēmā, tehnisko iepirkumu veikšana (papīrs, ūdens sēdēm, kancelejas preces u.c.) Elektronisko iepirkumu sistēmā, pēc nepieciešamības izsoļu organizācija; (vii) lietvedības un arhīva organizācija, t.sk. Vienotās valsts arhīvu informācijas sistēmas konta satura uzturēšana, lietu glabāšana līdz arhivēšanai; (viii) ugunsdrošības un darba drošības vienota pakalpojuma nodrošināšana Smilšu ielas 1 ēkā; (ix) trauksmes cēlēju ziņojumu saņemšanas un izskatīšanas projekta palīdzība.

Ar Finanšu ministriju ir panākta vienošanās jautājumos par informācijas tehnoloģiju, telpu un caurlaižu rezervācijas, kā arī lietvedības sistēmas pieeju tiem FM iekšējās kārtības noteikumiem, kas attiecas uz Padomes tehnisko atrašanos Smilšu ielas 1 ēkā.

Padome saglabātu administratīvā darba slodzi šādos jautājumos: (i) gala lēmuma pieņemšanas tiesības personāla atlases procesā un pētniecības iepirkumos; (ii) sagatavotu Padomes darbības stratēģiju un komunikācijas stratēģiju; (iii) sagatavotu ikgadējo darba plānu; (iv) vērtētu Padomes un risku vadības un ieguvumu vadības jautājumos; (v) pēc nepieciešamības Padome sagatavotu arī publisko gada pārskatu; (vi) neatkarīgas komunikācijas nodrošināšana, t.sk. mājaslapas un sociālo tīklu uzturēšana.

Padomes ekspertu piesaiste. Padomes iespējas iesaistīt ekspertus, kuri vāktu datus un veiktu to analīzi ierobežo FDL norma, kura paredz tikai Padomes sekretāra, kā vienīgā Padomes darbinieka statusu. Šis ierobežojums ir pagaidām atrisināts ar atsevišķu normu ikgadējā valsts budžeta likumā, kura tiek iekļauta sākot ar 2018. gadu, bet faktiski ierobežo darba līguma termiņu un samazina uz nepilnu laiku darbā pieņemto ekspertu sociālās garantijas. Īstermiņa ekspertu iesaisti ierobežo administratīvo resursu trūkums Padomē, lai veiktu iepirkuma procedūras atbilstoši Publisko iepirkumu likumam. Par atbilstoša tehniskā atbalsta saņemšanu šajos jautājumos Padomei nav izdevies vienoties ar Finanšu ministriju.

Nesamērīgais administratīvais slogs Padomei pašreizējo resursu ietvaros apgrūtina iespēju pilnvērtīgi veikt funkcijas, kuras tai ir noteiktas ar FDL un vienošanās par sadarbību ar Finanšu ministriju ietvaros.

1. PIELIKUMS. FISKĀLO RISKU DEKLARĀCIJAS ATTĪSTĪBA

	2014	2015	2016	2017	2018
Kvantificējamie fiskālie riski					
Valsts galvojumi	<ul style="list-style-type: none"> Precīzi noteikta fiskāla ietekme (0,01% no IKP) 	<ul style="list-style-type: none"> Papildu apraksts par riska aprēķināšanu Sīkāk aprakstīts uzraudzības process Fiskālā ietekme salīdzinājumā ar 2014. gada FRD ir samazinājusies 	<ul style="list-style-type: none"> Sīkāk paskaidrota valsts galvojumu būtība Tāpat arī sīkāk aprakstīts riska uzraudzības process 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas 	<ul style="list-style-type: none"> 2019.gadā valsts galvojumiem fiskālā nodrošinājuma rezerve ir 0,001% apmērā no IKP, taču netiek iekļauta kopējā FNR
Valsts aizdevumi	<ul style="list-style-type: none"> Precīzi noteikta fiskālā nodrošinājuma rezerve (0,003% no IKP) 	<ul style="list-style-type: none"> Papildu apraksts par riska aprēķināšanu Aprēķinātā FNR ir samazinājusies Stājas spēja jauni MK noteikumi, kas sekmē riska uzraudzību un samazinājumu 	<ul style="list-style-type: none"> Sīkāk paskaidrota valsts aizdevumu būtība Tāpat arī sīkāk aprakstīts riska uzraudzības process 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas
Riski labklājības nozarē	<ul style="list-style-type: none"> Noteiktas četras fiskālo risku grupas, kā arī viens papildu risks (likviditātes risks) 	<ul style="list-style-type: none"> Izņemta riska grupa, kas saistīta ar sociālo iemaksu palielināšanos 	<ul style="list-style-type: none"> Izslēgts riska faktors par inflāciju, kas var radīt sociālo izdevumu pieaugumu Sīkāk analizēti pēdējo gadu statistikas rādītāji Tiek atzīmēta riska asimetrijas kļūda, 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas 	<ul style="list-style-type: none"> Pie labklājības fiskālajiem riskiem pievienota informācija par Saeimas pieņemtajiem lēmumiem labklājības nozarē un to fiskālā ietekme

			tomēr tiek secināts, ka ilgtermiņā pastāv asimetrija		
Kārtējie maksājumi ES budžetā	<ul style="list-style-type: none"> Atspoguļoti gan plānotie, gan izpildītie maksājumi ES budžetā 	<ul style="list-style-type: none"> Sīkāk paskaidroti iemesli, kāpēc maksājumu izpilde var būt lielāka/mazāka par plānoto (atkarīgs no IKP) 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas 	<ul style="list-style-type: none"> Papildus divi faktori, kas ietekmē iemaksas ES budžetā (ES budžeta grozījumu apstiprināšana un Latvijas izaugsmes rādītāji) 	<ul style="list-style-type: none"> Riskam pievienota aktuālākā informācija par ES budžeta iemaksu ietekmes faktoriem
ES finanšu instrumentu palīdzība	<ul style="list-style-type: none"> Detalizēti atspoguļoti gan plānotie, gan izpildītie maksājumi ES budžetā 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas 	<ul style="list-style-type: none"> VK nav izlaidusi datus par 2015. gadu Nav būtiskas izmaiņas 	<ul style="list-style-type: none"> VK nav izlaidusi datus par 2016. gadu Nav būtiskas izmaiņas 	<ul style="list-style-type: none"> VK ir izlaidusi un deklarācijā iekļauti jaunākie dati par ES politiku instrumentu izdevumiem
Valsts galvojums studiju kredītiem	<ul style="list-style-type: none"> Fiskālā nodrošinājuma rezerve šim riskam netiek veidota 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas 	<ul style="list-style-type: none"> Sīkāk paskaidrota galvojumu statistika 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas
Kapitāls uz pieprasījumu	<ul style="list-style-type: none"> Uzrādīts kapitāls uz pieprasījumu sadalījumā pa starptautiskajām institūcijām 	<ul style="list-style-type: none"> Sīkāk paskaidrota riska iestāšanās iespējamība Kopējais kapitāls uz pieprasījumu 2015. gadā ir palielinājies 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas

Energijas publiskais tirgotājs	–	–	–	–	<ul style="list-style-type: none"> FRD pievienots risks par Energijas publisko tirgotāju (PET). Neatkarīgi no tā, ka attiecīgais risks tiek iekļauts pie kvantificējamiem riskiem, tas netiek iekļauts FNR aprēķinā, jo nav pabeigta pilnīga analīze un, balstoties uz teoriju, tiek uzskatīts, ka risks ir simetrisks.
Valsts kapitālsabiedrības (līdz 2017.gadam nekvantificējams risks, no 2018. gada risks kvantificējams)	<ul style="list-style-type: none"> FRD tiek akcentēts, ka atbildīgai daļu turētāja iestādei ir jāanalizē finanšu rezultātu ietekmējošie riski Detalizēti aprakstīts attiecīgais risks 	<ul style="list-style-type: none"> FRD tiek akcentēts, ka atbildīgai daļu turētāja iestādei ir jāanalizē finanšu rezultātu ietekmējošie riski Neesošas vēstures rezultātā nav iespējams veikt fiskālo risku novērtējumu Atšķirība no 2014. gada FRD, nav attēlots grafiks par prognožu novērtējumu 	<ul style="list-style-type: none"> FM plāno izstrādāt grozījumus FDL sakarā ar saskaņojumu par aizņēmumu veikšanu Tiek atspoguļota skaitliskā ietekme uz budžeta bilanci, bet faktiskā nevis prognozētā 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas Nelielas izmaiņas skaitliskajos rādītājos, tajā skaitā izmainīta 2015. gada izpilde 	<ul style="list-style-type: none"> Valsts kapitālsabiedrību risks pirmo reizi ir iekļauts kvantificējamo risku daļā, tomēr risks netiek iekļauts FRN aprēķinā, jo vēsturiski ir bijis simetrisks. Tāpat arī pie šī riska ir veikta padziļināta analīze par vispārējās valdības klasificēto veselības aizsardzības kapitālsabiedrību

					bilanču novirzēm, tomēr gala secinājums ir tāds, ka risks ir simetrisks
Nekvantificējamie fiskālie riski					
PPP	<ul style="list-style-type: none"> Fiskālo ietekmi ir nav iespējams noteikt Nav minēts neviens PPP projekts Tiek minēts, ka nepieciešams noteikt atbildīgo institūciju, kas pārvaldītu PPP projektu risku 	<ul style="list-style-type: none"> Sīkāk pamatots PPP projektu ieguvums Fiskālo ietekmi ir iespējams noteikt tikai daļēji Nāk klāt pirmskolas PPP projekts Tiek minēts, ka nepieciešams noteikt atbildīgo institūciju, kas pārvaldītu PPP projektu risku 	<ul style="list-style-type: none"> Tiek minēta informācija par PPP, kas 2015. gadā palielināja deficītu par 0,3% no IKP Tiek minēts Ķekavas PPP projekts 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas 	<ul style="list-style-type: none"> PPP riskam uzradīta papildu informāciju par fiskālo ietekmi un, ka iestāšanās varbūtība ir tuvu nullei, tāpēc tas netiek kvantificēts un iekļauts FNR aprēķinā
Starptautisko tiesu un satversmes tiesas izpilde	<ul style="list-style-type: none"> Viens no iespējamajiem riskiem attiecībā uz tiesvedības procesiem ir saistīts ar airBaltic un RIX 	<ul style="list-style-type: none"> Nav ņemti vērā plānotie tiesas lēmumi attiecībā uz RIX un airBaltic lietu, sagatavojot šo riska novērtējumu 	<ul style="list-style-type: none"> Sīkāk aprakstīta ES tiesa un Satversmes tiesa pēc būtības un ietekme uz valsts budžetu Tiek minēts, ka zemu izdevumu riskus sedz no LNG Lielāka izdevuma riskus parasti iekļauj gadskārtējā budžetā 	<ul style="list-style-type: none"> Nav būtiskas izmaiņas 	<ul style="list-style-type: none"> Nav atrodama saturā minētā apakšnodaļa par tiesnešu algām

Finanšu sektors	–	–	<ul style="list-style-type: none"> • Pirmo gadu iekļauts FRD • Tiek minēts, ka risks ir zems un nav pamata risku kvantificēšanai, pēc kā var secināt, ka risku kvantificēšana ir iespējama • Sīkāk aprakstīta Parex bankas lieta 	<ul style="list-style-type: none"> • Nav būtiskas izmaiņas • Papildu minēta Reverta 	<ul style="list-style-type: none"> • Papildu pievienota informācija par Latvijas Noguldījumu garantiju fondu un tā ietekme uz vispārējās valdības sektoru (izmaiņas paredz EKS metodoloģija)
Nodokļu reforma	–	–	–	<ul style="list-style-type: none"> • Aktuāls fiskālais risks, kas papildu iekļauts FRD 	–
Papildu informācija	–	<ul style="list-style-type: none"> • FRD nāk klāt sadaļa par risku vadības pilnveidi • FRD tiek minēts, ka ir jāapsver doma par makroekonomisko risku iekļaušanu FRD 	<ul style="list-style-type: none"> • FRD papildus tiek paskaidrots par simetriskajiem fiskālajiem riskiem un, kāpēc šiem riskiem nodrošinājuma rezervi neveido • FRD ir kļuvusi apjomīgāka un detalizētāka • Atspoguļots detalizēts makroekonomikas apskats 	–	<ul style="list-style-type: none"> • 1. nodaļā paskaidrots, ka risku simetriskums ir jābūt vismaz vidējam termiņam (3 – 5 gadi), savukārt ja attiecīgajā periodā nav iespējams praktiski konstatēt simetriska fiskālā riska pazīmes, tad novērojumu periods jāpagarina līdz 7 gadiem, ko varētu vērtēt kā ilgtermiņu

2. PIELIKUMS. PADOMES 2019.GADA 15.FEBRUĀRA APSTIPRINĀJUMS FM MAKROEKONOMIKAS PROGNOZĒM

Šajā dokumentā ir sniegts Fiskālās disciplīnas padomes (turpmāk – Padome) viedoklis par Finanšu ministrijas (turpmāk – FM) izstrādātajām makroekonomikas prognozēm, kas tiks izmantotas par pamatu Latvijas Stabilitātes Programmas (turpmāk – SP) 2019.-2022. gadam (2019./22.) izstrādei, ko plānots iesniegt Ministru kabinetā 2019. gada aprīlī. Lai atbalstītu Valdības darbu pie gadskārtējo dokumentu – SP un vidēja termiņa budžeta ietvara (turpmāk – VTBI) – izstrādes, tika noslēgta vienošanās par agrīnu Padomes apstiprinājuma sniegšanu FM makroekonomikas prognozēm.

Saskaņā ar Vienošanos par sadarbību, kas parakstīta 2016. gada 8. februārī, Padome ir atbildīga par FM makroekonomisko prognožu apstiprināšanu. Prognožu apstiprināšanas procedūras laikā Padomei tika iesniegti detalizēti FM prognožu dati, tajā skaitā iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP) struktūra un atsevišķu IKP komponentu attīstības scenāriji. Padome ir konsultējusies ar ārējiem ekspertiem, lai iegūtu pēc iespējas dažādus viedokļus par norisēm Latvijas ekonomikā.

Padomes pienākums ir sniegt apstiprinājumu makroekonomiskajiem indikatoriem atbilstoši Fiskālās disciplīnas likuma 20. pantā noteiktajam rādītāju tvērumam (rādītāji apkopoti 2. tabulā šī dokumenta beigās).

	2019	2020	2021	2022
Reālā IKP izaugsme				
FM (2019.g. februāris)	3,2	3,0	2,9	2,9
LB (2018.g. decembris)	3,5	3,1	–	–
EK (2019.g. janvāris) ¹⁷	3,1	2,6	–	–
EK (2018.g. oktobris) ²	3,2	2,9	–	–
SVF (2018.g. oktobris)	3,3	3,1	3,0	3,0
Nominālā IKP izaugsme				
FM (2019.g. februāris)	6,4	5,9	5,5	5,5
LB (2018.g. decembris)	–	–	–	–
EK (2018.g. oktobris) ²	5,4	5,7	–	–
SVF (2018.g. oktobris)	5,8	5,7	5,5	5,3
Patēriņa cenu inflācija				
FM (2019.g. februāris)	2,5	2,2	2,1	2,0
LB (2018.g. decembris)	2,9	2,5	–	–
EK (2019.g. janvāris) ¹	2,7	2,1	–	–
EK (2018.g. oktobris) ²	2,7	2,4	–	–
SVF (2018.g. oktobris)	2,4	2,4	2,4	2,3
IKP deflatori				
FM (2019.g. februāris)	3,1	2,8	2,5	2,5
LB (2018.g. decembris)	–	–	–	–
EK (2018.g. oktobris) ²	2,1	2,7	–	–
SVF (2018.g. oktobris)	2,9	3,2	3,1	3,0
Izlaižu starpība				
FM (2019.g. februāris)	1,4	1,0	0,7	0,4
LB (2018.g. decembris)	–	–	–	–
EK (2018.g. oktobris) ²	2,1	1,3	–	–
SVF (2018.g. oktobris)	–	–	–	–

1.tabula. Dažādu institūciju galveno makroekonomisko rādītāju prognozes, %. Datu avoti: FM, LB, EK, SVF.

ilgtermiņa vidējā līmeņa) un investīciju apjoms (īpaši būvniecības nozarē, ko finansē Eiropas fondi). Tomēr papildus vēsturiski zemā (kopš 2009. gada) bezdarba līmeņa veicinātajam algu pieaugumam,

FM makroekonomikas prognozes ir salīdzināmas ar Eiropas Komisijas (turpmāk – EK), Starptautiskā Valūtas fonda (turpmāk – SVF) un Latvijas Bankas (turpmāk – LB) prognozēm (1. tabula). Taču inflācijas līmenis tiek prognozēts zemāks (salīdzinot ar LB prognozēm un EK prognozi¹ 2019. gadam), turpretī nominālā IKP izaugsme tiek prognozēta par līdz pat 1,0 procentpunktam lielāka (salīdzinājumā ar EK 2018.gada rudenī prognozēto).

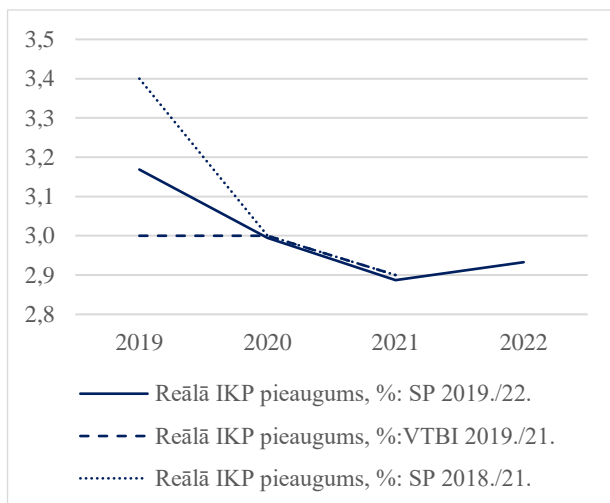
Lai gan izlaižu starpības prognoze ir paaugstināta visam laika periodam salīdzinājumā ar iepriekšējo FM prognozi, tā joprojām ir zemāka par EK prognozēto līmeni. Abas prognozes norāda uz sagaidāmo reālā IKP pieauguma samazinājumu zem potenciālā pieauguma līmeņa.

2018. gadā finanšu un transporta nozaru sniegums bija labāks nekā gaidīts, bija vērojams arī augsts konfidences rādītāju līmenis (virs

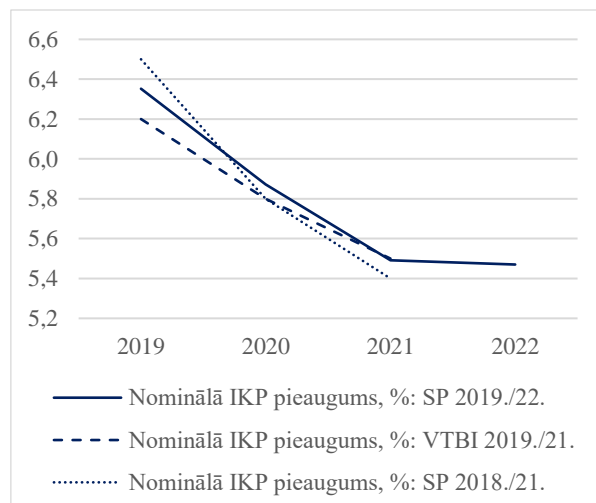
¹⁷ Eiropas Komisijas 2019.gada ziemas prognozes. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip096_en.pdf, skatīts 07.02.2019.

parādījušies **vājākas ārējās tirdzniecības un zemāka ārējā pieprasījuma riski**¹⁸, kā arī brīdinājumi par reputāciju krīzi banku nozarē, ja nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršana netiks ieviesta MONEYVAL¹⁹ rekomendētajā līmenī.

Padome apstiprina nominālā un reālā IKP izaugsmes prognozi SP 2019./22. ar komentāriem. Salīdzinot ar iepriekšējo 2018. gada oktobra prognozi, kas tika sagatavota VTBI 2019./21. ietvaros, reālais IKP pieauguma temps 2019. gadam ir palielināts par 0,2 procentpunktiem bez izmaiņām turpmākajos gados (1. attēls). Tomēr globālā mērogā ir pastiprinājušies riski, kuru rezultātā samazinājusies ārējā tirdzniecība un ārējais pieprasījums, kas var sabremzēt prognozēto 2019. gada ekonomikas reālo pieaugumu.

1. attēls. Reālā IKP pieauguma prognoze.
Avots: FM.

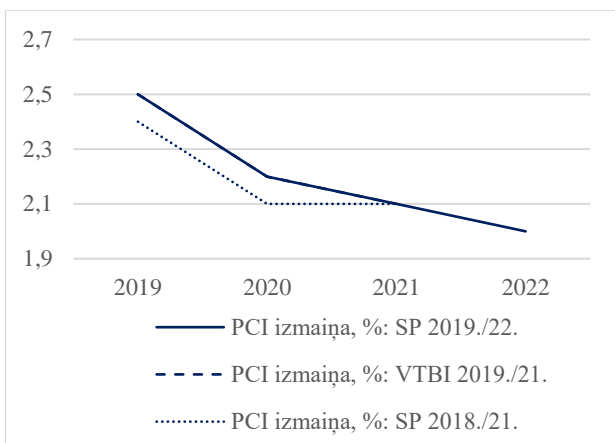
2. attēls. Nominālā IKP pieauguma prognoze.
Avots: FM.

Padome apstiprina IKP deflatora un patēriņa cenu indeksa (turpmāk – PCI) izmaiņas (inflācijas) prognozi SP 2019./22. ar komentāriem. Kopš 2018. gada oktobra inflācijas prognozē nav veiktas izmaiņas (3. attēls), tomēr, kā minēts iepriekšējos viedokļos par FM prognozēm, Padome uzsver, ka spiediens uz darba algas pieaugumu no darba tirgus joprojām ir augsts, kā rezultātā inflācija varētu būt augstāka par pašreiz prognozēto līmeni, īpaši 2020. un 2021. gadā. EK (2019) un LB PCI prognozes ir augstākas gan 2019., gan 2020. gadam.

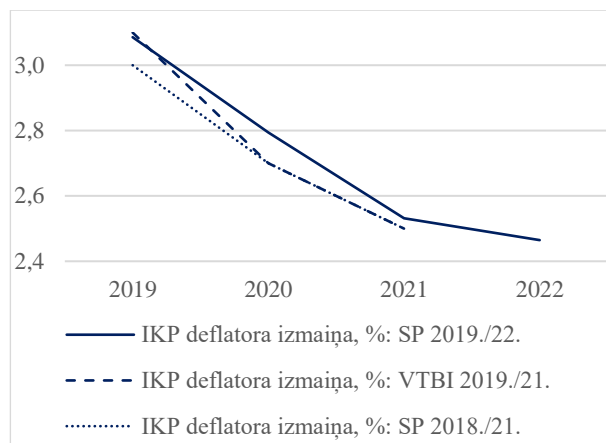
¹⁸ Eiropas Komisijas 2018.gada rudens prognozes. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip089_en_0.pdf, skatīts 07.02.2019.

¹⁹ The Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism - MONEYVAL, July 2018. Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Pieejams: <https://rm.coe.int/moneyval-2018-8-5th-round-mer-latvia/16808ce61b>, skatīts: 07.02.2019.

"After the peak in 2017 of the economic growth in European Union (hereafter – EU), growth has moderated with emerging external demand risks and weaker external trade (domestic demand remains strong)."

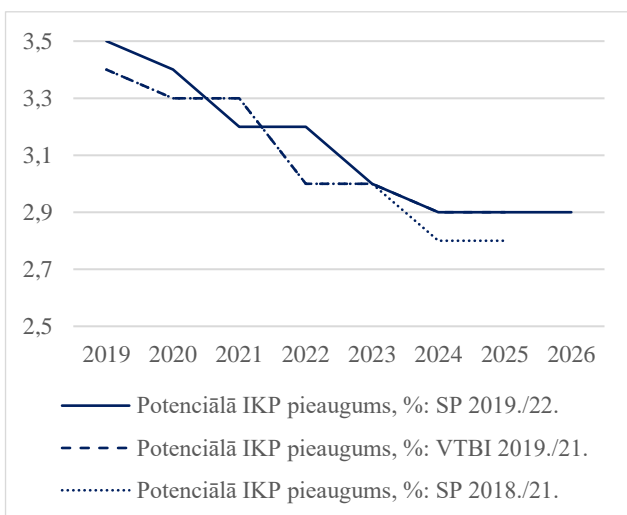
3. attēls. Inflācijas prognoze.
Avots: FM.

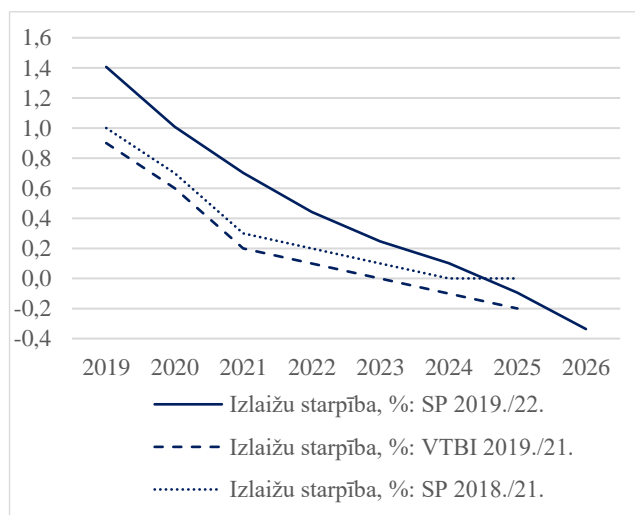
4. attēls. IKP deflatora prognoze.
Avots: FM.

Padome apstiprina potenciālā IKP izaugsmes prognozi un izlaižu starpību prognozi SP 2019./22. ar komentāriem. Potenciālā IKP pieauguma prognoze 2019. un 2020. gadam ir palielināta par 0,1 procentpunktu un 2022. gadam par 0,2 procentpunktiem. 2023. gadam tiek prognozēts 3,0% pieauguma temps, 2024., 2025. un 2026. gadam – 2,9% (šāds novērtējuma laika perioda pagarinājums nepieciešams turpmākajos izdevumu nosacījuma aprēķinos). Padome piekrīt, ka pašreizējā izlaižu starpība ir lielāka nekā iepriekš prognozēts, faktiski tā varētu būt vēl lielāka, apzinoties darba tirgus spiedienu uz inflāciju, kas samazinātu produktivitātes līmeni un mazinātu ekonomiskās izaugsmes potenciālu, kā arī palielinātu pozitīvo izlaižu starpību. Lai gan prognoze balstās uz vērtējumu par pozitīvām strukturālām izmaiņām darba tirgū, Padome norāda uz augstu strukturālā bezdarba līmeni, tāpēc darbaspēka tirgus turpina ierobežot potenciālā IKP pieaugumu.

Ekonomiskā attīstība Latvijā pašlaik ir augšupejoša cikla fāzē tuvu maksimāli iespējamai izaugsmei. Neskatoties uz to, ka 2019. gadā iespējama ekonomikas sabremzēšanās, ņemot vērā risku pastiprināšanos, tuvākajos gados arvien sagaidāma būtiska ekonomiskā izaugsme, kuras laikā valdībai jāīsteno ierobežojoša fiskāla politika un jāveido rezerves nākamajam – lejup vērstam – ekonomikas cikla periodam.

5. attēls. Potenciālā IKP pieaugums, %.
Avots: FM.

6. attēls. Izlaižu starpības, % no potenciālā IKP.
Avots: FM.

	2019	2020	2021	2022
Reālā IKP izaugsme	3,2	3,0	2,9	2,9
Nominālā IKP izaugsme	6,4	5,9	5,5	5,5
Inflācija	2,5	2,2	2,1	2,0
IKP deflators	3,1	2,8	2,5	2,5
Potenciālā IKP izaugsme	3,5	3,4	3,2	3,2
Izlaižu starpība	1,4	1,0	0,7	0,4

2. tabula. Padomes apstiprinātie makroekonomisko prognožu rādītāji, %. Dati pieejami arī MS Excel formātā²⁰.

Kopumā Padome vērtē FM makroekonomiskās prognozes kā reālistiskas un tās apstiprina.

Padome vēlas uzsvērt, ka SP 2019./22. jāiekļauj jutīguma analīze, kurā tiktu novērtēti šādi negatīvi riski: bezdarba samazināšanās, kas pastiprina algu pieaugumu un inflāciju, nelabvēlīgi apstākļi ārējai tirdzniecībai un zemāks ārējais pieprasījums, Brexit ietekme; kā arī reputācijas riski banku sektorā. Līdzīgi kā iepriekšējā gada pavasara prognožu ciklā, Padome pievieno pielikumā arī ikgadējo makroekonomisko prognožu izpildes novērtējumu (MS Excel formātā²¹), aicinot arī FM turpināt pilnveidi gan jutīguma analīzes, gan iepriekšējo prognožu noviržu vērtēšanā.

Tāpat Padome gaida FM 2019. gada maijā plānoto novērtējumu par 2017.gadā uzsāktās nodokļu reformas rezultātiem, tai skaitā ietekmi uz ekonomikas ciklu.

Padome ir ieviesusi jaunu uzraudzības instrumentu – Ekonomikas siltuma karti (pieejams tiešsaistē: <http://fdp.gov.lv/ekonomikas-siltuma-karte>), lai sekotu galvenajiem ekonomikas ciklu raksturojošajiem rādītājiem. No analīzes ir iespējams novērot saliktā rādītāja "uzsilšanu" kopš 2017. gada sākuma, jo īpaši 2018. gada 2. un 3. ceturksnī, ko raksturo saspīlējums darba tirgū, vēsturiski augsta ražošanas jaudas noslodze apstrādes rūpniecībā, liels pieprasījums būvniecības, rūpniecības un pakalpojumu sektoros, mājokļu cenu indeksa un ekonomikas sentimenta līmenis virs ilgtermiņa vidējā līmeņa (skat. pielikumu²²).

²⁰ Makroekonomiskie rādītāji. Pieejami:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_2015_20190215_makroekonomikas_proгноzes_Piel2.xlsx, skatīts: 15.02.2019.

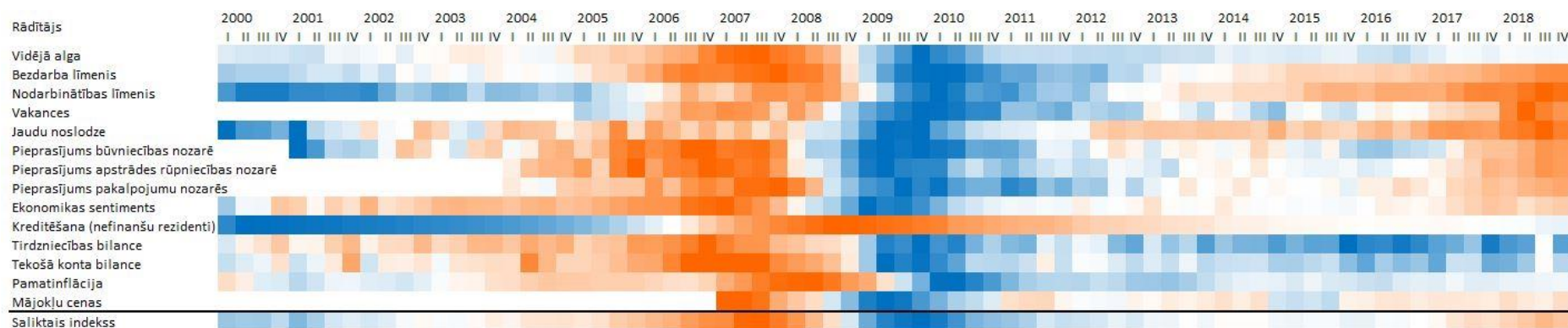
²¹ Ikgadējo makroekonomisko prognožu izpildes novērtējums. Pieejams:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_2015_20190215_makroekonomikas_proгноzes_Piel3.xlsx, skatīts: 15.02.2019.

²² Ekonomikas siltuma karte un ekonomikas ciklu atpazīšana. Pieejams:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_2015_20190215_makroekonomikas_proгноzes_Piel4.pdf, skatīts: 15.02.2019.

3. PIELIKUMS. LATVIJAS EKONOMIKAS SILTUMA KARTE 2000.-2018. GADIEM (MS EXCEL TABULAS)

Latvijas ekonomikas siltuma karte 2000.-2018. gadiem pieejama MS Excel formātā šeit: <http://fdp.gov.lv/ekonomikas-siltuma-karte>

4. PIELIKUMS. VESELĪBAS APRŪPES SISTĒMAS REFORMAS PROGRESA RĀDĪTĀJI: ATKĀPES IZLIETOJUMS (MS EXCEL TABULAS)

Annex 4. Health care reform performance indicators: deviation use

#	Rādītājs	2018I						Item
		Finansējums, eiro Financing, euro		Papildu skaits, pacienti Additional volume, patients		Rindu garums, dienās Waiting list, days		
		Plāns Planned	Faktiskā izpilde Actual outcome	Plāns Planned	Faktiskā izpilde Actual outcome	Pirms reformas Before reform	Faktiskā izpilde Actual outcome	
1.	<i>Onkoloģija</i>	37 163 269	38 756 386	63 538	107 072	x	x	<i>Oncology</i>
	Primārā diagnostika	1 499 520	1 245 866	22 000	33 518	x	x	Primary diagnostics
	Speciālistu konsultācijas	650 320	905 831	11 000	35 666	x	x	Expert consultations
	Sekundārā diagnostika un izmeklējumi	2 332 540	3 112 735	14 659	21 461	x	x	Secondary diagnostics and examinations
	Ambulatorā ārstēšana	1 177 895	1 170 486	3 306	2 126	x	x	Ambulatory treatment
	Stacionārā ārstēšana	2 462 176	2 660 515	5 998	6 481	x	x	Hospital treatment
	Kompensējamie medikamenti	12 709 164	13 478 477	6 094	7 275	x	x	Reimbursable drugs
	Pozitronu emisijas tomogrāfija/datortomogrāfija	235 473	128 045	217	118	x	x	Positron emission tomography / computer tomography
	Staru terapijas un ķīmijterapijas efektivitātes uzlabošana	8 974 871	8 974 871	4	3	x	x	Improving the effectiveness of radiation therapy and chemotherapy
	Valsts patoloģijas centra izveide	965 660	965 660			x	x	Establishment of a national pathology center
	Vēža skrīninga programmas reforma	390 000	348 250	260	424	x	x	Reform of Cancer Screening Program
	Priekšdziedzera un urīnpūšļa vēža ārstēšana un diagnostika. Iekārtu iegāde	3 224 650	3 224 650	3	3	x	x	Treatment and diagnosis of prostate and bladder cancer. Purchase of equipment
	Datortomogrāfija. Iekārtu iegāde	2 541 000	2 541 000	3	3	x	x	Computer tomography. Purchase of equipment
2.	<i>Infekcijas slimību izplatības mazināšana</i>	16 740 741	16 740 741	63 437	64 780	x	x	<i>Reducing the spread of infectious diseases</i>

#	Rādītājs	2018						Item
		Finansējums, eiro Financing, euro		Papildu skaits, pacienti Additional volume, patients		Rindu garums, dienās Waiting list, days		
		Plāns Planned	Faktiskā izpilde Actual outcome	Plāns Planned	Faktiskā izpilde Actual outcome	Pirms reformas Before reform	Faktiskā izpilde Actual outcome	
	Kompensējamie medikamenti	11 174 882	11 174 882	407	1 000	x	x	Reimbursable drugs
	References laboratorijas izmeklējumi VHC hepatīta pacientu terapijas uzsākšanai un terapijas monitoringam saistībā ar pacientu skaita pieaugumu	783 203	783 203	6 530	7 568	x	x	Reference laboratory tests for the initiation of treatment for VHC patients with hepatitis
	Vīrusu molekulārās izmeklēšanas analītiskās jutības rādītāju uzlabošana	579 656	579 656	55 000	55 000	x	x	Improvement of analytical sensitivity of viral molecular investigations
	HIV/AIDS medikamentozā ārstēšana	4 203 000	4 203 000	1 500	1 212	x	x	HIV / AIDS medication
3.	<i>Veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība</i>	<i>38 373 824</i>	<i>37 353 637</i>	<i>1 158 531</i>	<i>1 024 930</i>	<i>22 239</i>	<i>17 078</i>	<i>Access to health care services</i>
	Speciālistu konsultācijas	5 425 824	5 425 824	378 911	316 337	100	72	Expert consultations
	Ambulatorie izmeklējumi un terapija	12 698 580	12 698 580	535 232	551 264	40	36	Ambulatory examinations and therapy
	Dienas stacionārs	9 613 310	9 613 311	97 561	64 326	407	148	Daily hospital treatment
	Ambulatorā rehabilitācija	889 879	889 879	99 554	72 174	500	345	Ambulatory rehabilitation
	Diabēta apmācības kabinetu izveide	139 912	116 859	11	11	x	x	Diabetic training cabinets
	Endoprotezēšanas operācijas stacionārā	2 614 685	2 614 685	891	1 136	21 191	16 477	Endoprosthetic surgery in a hospital
	Darbnespējas saīsināšana un pasākumi prognozējamās invaliditātes novēršanai ar mērķi novērst ilgstošu slimošanu personām darbspējīgā vecumā	2 563 917	2 562 084	1 667	1 556	x	x	Reducing incapacity for work and measures to prevent predictable disability
	Aknu transplantācijas	500 001	220 482	7	5	x	x	Liver transplantation
	Bioloģiskās terapijas nodrošināšana Krona slimībai, čūlainajam kolītam un psoriāzei	1 208 748	1 125 295	11 697	12 940	x	x	Providing biological therapy for Crohn's disease, ulcerative colitis and psoriasis

#	Rādītājs	2018						Item
		Finansējums, eiro Financing, euro		Papildu skaits, pacienti Additional volume, patients		Rindu garums, dienās Waiting list, days		
		Plāns Planned	Faktiskā izpilde Actual outcome	Plāns Planned	Faktiskā izpilde Actual outcome	Pirms reformas Before reform	Faktiskā izpilde Actual outcome	
	Hronisko pacientu aprūpes reforma	2 718 968	2 086 638	33 000	5 181	x	x	Chronic Patient Care Reform
4.	<i>Primārā veselības aprūpe</i>	<i>9 664 036</i>	<i>10 058 853</i>	<i>1 082 448</i>	<i>2 260 011</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>Primary health care</i>
	Mērķa kritēriju izpildes iekļaušana kapitācijas naudā	3 131 715	3 123 263	1 303	1 269	x	x	Inclusion of the fulfillment of the target criteria in the capital's money
	Ģimenes ārstu kvalitātes maksājumu sistēmas reforma	2 797 022	1 851 835	1 322	1 284	x	x	Family doctors' quality payment system reform
	Bērnu zobārstniecības tarifu pārskatīšana	3 735 299	5 083 755	1 079 823	2 257 458	x	x	Child dentistry tariff review
5.	<i>Sirds un asinsvadu programma</i>	<i>11 458 130</i>	<i>9 382 962</i>	<i>17 210</i>	<i>27 399</i>	<i>x</i>	<i>x</i>	<i>Cardiovascular program</i>
	Kardiovaskulārā riska izvērtēšana un algoritmu ieviešana	1 706 257	254 254	11 926	14 245	x	x	Cardiovascular risk assessment and implementation of algorithms
	Aortālā vārstuļa transkatetrāla implantācija (TAVI) pakalpojuma ieviešana	1 875 000	1 875 000	75	75	x	x	Implantation of the Aortic Valve Transcatheter Implantation (TAVI) service
	Angiogrāfu iegāde	4 500 000	4 498 881	4	4	x	x	Purchase of angiographs
	SAS medikamenti	3 376 873	2 754 827	5 205	13 075	x	x	SAS medication
Σ	Kopā atkāpe no vidēja termiņa budžeta mērķa	113 400 000	112 292 579	2 385 164	3 484 192	22 239	17 078	Total deviation from medium-term budget objective

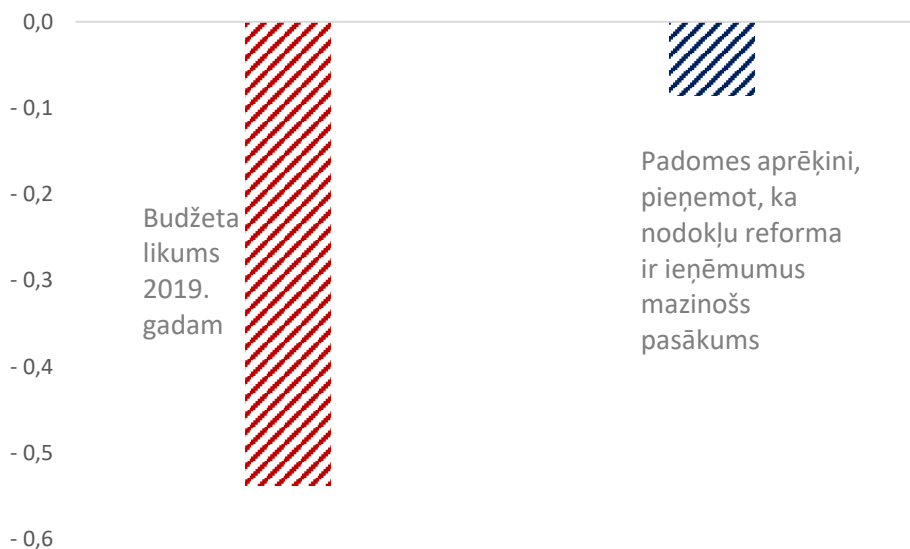
Avots: Veselības ministrija, Fiskālās disciplīnas padomes aprēķini

Source: Ministry of Health, Fiscal Discipline Council calculations

4. pielikums pilnā apjomā pieejams MS Excel formātā šeit: http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_393_20190423_Starpzinojums_Piel4.xls.

5. PIELIKUMS. SKAITLISKIE FISKĀLIE NOSACĪJUMI 2013.-2022. GADIEM (MS EXCEL TABULAS)

Piemērs aprēķiniem no 5. pielikuma:

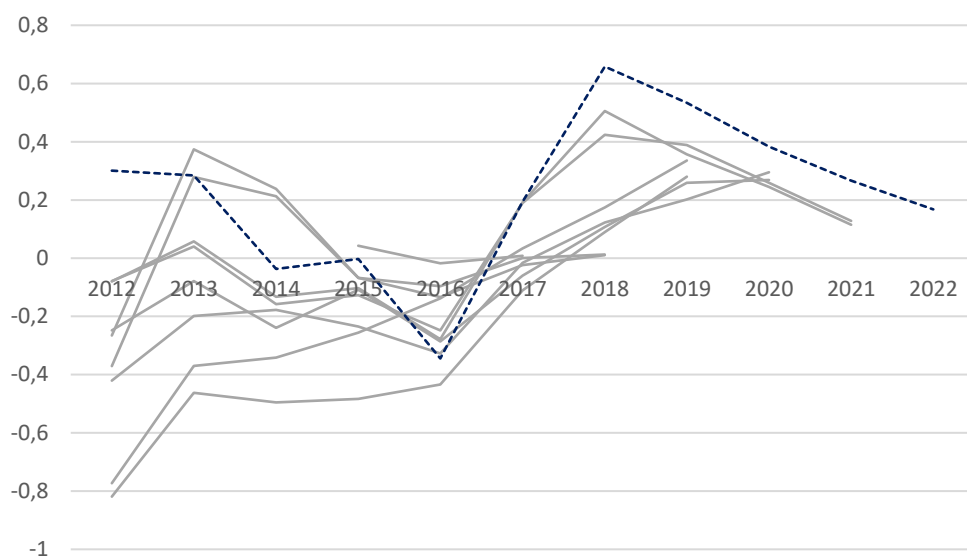
Vispārējās valdības budžeta bilance 2019. gadam: budžeta likums un Padomes aprēķini, % no IKP

5. pielikums pilnā apjomā pieejams MS Excel formātā šeit:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_393_20190423_Starpzinojums_Piel5.xls.

6. PIELIKUMS. SKAITLISKO FISKĀLO NOSACĪJUMU DATU IZMAIŅAS 2013.-2022. GADIEM (MS EXCEL TABULAS)

Piemērs aprēķiniem no 6. pielikuma:

Budžeta cikliskās komponentes izmaiņas 2013.-2022.gados, % no IKP. Avots: Padomes aprēķini.

6. pielikums pilnā apjomā pieejams MS Excel formātā šeit:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_393_20190423_Starpzinojums_Piel6.xls.

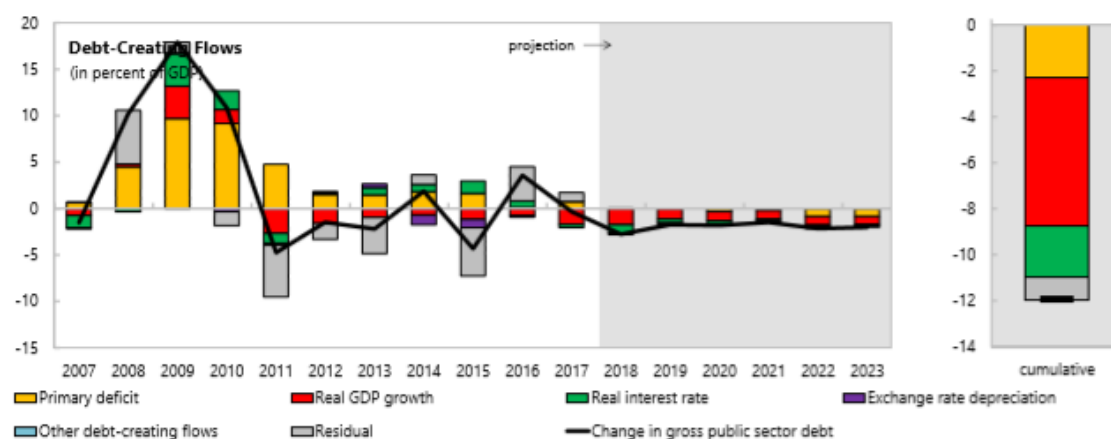
7. PIELIKUMS. STARPTAUTISKĀ VALŪTAS FONDA MAC DSA MODELIS LATVIJAI (MS EXCEL TABULAS)

Latvia Public Sector Debt Sustainability Analysis (DSA) - Baseline Scenario (in percent of GDP unless otherwise indicated)

Debt, Economic and Market Indicators ^{1/}										As of marts 25, 2019		
	Actual			Projections						Sovereign Spreads Bond Spread (bp) 3/	5Y CDS (bp)	
	2007-2015 ^{2/}	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023			
Nominal gross public debt	34,6	40,2	39,8	37,1	35,4	33,5	32,1	29,9	27,9		57	
Public gross financing needs	4,9	1,0	1,5	3,6	2,7	2,4	1,2	-1,5	-2,3		35	
Public debt (in percent of potential GDP)												
Real GDP growth (in percent)	0,6	2,1	4,6	4,8	3,2	3,0	2,9	2,9	2,8	Ratings	Foreign	Local
Inflation (GDP deflator, in percent)	3,9	0,9	3,2	4,2	3,1	2,8	2,5	2,5	2,5	Moody's	A3	A3
Nominal GDP growth (in percent)	4,9	2,9	8,0	9,2	6,4	5,9	5,5	5,5	5,4	S&P's	A	A
Effective interest rate (in percent) ^{4/}	4,7	2,9	2,5	2,0	2,0	1,9	2,0	1,8	1,9	Fitch	A-	A-

Contribution to Changes in Public Debt

	Actual			Projections						cumulative	debt-stabilizing primary balance ^{9/}
	2007-2015 ^{2/}	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023		
Change in gross public sector debt	3,0	3,6	-0,3	-2,8	-1,7	-1,8	-1,5	-2,1	-2,0	-11,9	
Identified debt-creating flows	4,1	-0,1	-1,3	-2,6	-1,6	-1,6	-1,3	-2,0	-1,9	-11,0	
Primary deficit	3,9	0,1	0,7	0,1	0,0	-0,3	-0,2	-0,9	-0,9	-2,3	
Primary (noninterest) revenue and g	35,4	36,8	37,1	36,8	35,9	35,7	35,1	34,6	34,6	212,6	
Primary (noninterest) expenditure	39,3	37,0	37,8	36,8	35,9	35,4	34,9	33,7	33,7	210,4	
Automatic debt dynamics ^{5/}	0,2	-0,2	-2,0	-2,6	-1,5	-1,3	-1,1	-1,1	-1,0	-8,7	
Interest rate/growth differential ^{6/}	0,4	0,0	-2,1	-2,6	-1,5	-1,3	-1,1	-1,1	-1,0	-8,7	
Of which: real interest rate	0,7	0,7	-0,3	-0,9	-0,4	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	-2,2	
Of which: real GDP growth	-0,3	-0,7	-1,7	-1,7	-1,1	-1,0	-0,9	-0,9	-0,8	-6,4	
Exchange rate depreciation ^{7/}	-0,2	-0,2	0,0	---	---	---	---	---	---	---	
Other identified debt-creating flows	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Please specify (1) (e.g., privatization)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Contingent liabilities	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Please specify (2) (e.g., other debt)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Residual, including asset changes ^{8/}	-1,1	3,7	1,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-1,0	

Source: IMF staff.

1/ Public sector is defined as general government.

2/ Based on available data.

3/ Long-term bond spread over German bonds (bp).

4/ Defined as interest payments divided by debt stock (excluding guarantees) at the end of previous year.

5/ Derived as $(r - \pi(1+g) - g + ae(1+r))/(1+g+\pi+gr)$ times previous period debt ratio, with r = effective nominal interest rate; π = growth rate of GDP deflator; g = real GDP growth rate; a = share of foreign-currency denominated debt; and e = nominal exchange rate depreciation (measured by increase in local currency value of U.S. dollar).

6/ The real interest rate contribution is derived from the numerator in footnote 5 as $r - \pi(1+g)$ and the real growth contribution as $-g$.

7/ The exchange rate contribution is derived from the numerator in footnote 5 as $ae(1+r)$.

8/ Includes asset changes and interest revenues (if any). For projections, includes exchange rate changes during the projection period.

9/ Assumes that key variables (real GDP growth, real interest rate, and other identified debt-creating flows) remain at the level of the last projection year.

7. pielikums pilnā apjomā pieejams MS Excel formātā šeit:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/MAC_DSA_IMF_LV_dsatemp_june18.xlsm.